I. évfolyam. Satu-Mare (Szatmár) 1922. december 24. 46. szám.

Cimbora

JÓGYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: BENEDEK ELEK

TARTALOMJEGYZÉK:

Mennyből angyalok... Cimkép. Rajzolta Ócsvár R. 273
Dal a szeretetről. Vers. Irta: Benedek Elek . . 274
Karácsonyeste. Mese. Irta: Nászai Elza 274
Hallga, hallga . . . Kép. Rajzolta: Ócsvár Rezső 275
Karácsonyi ének. Jelenet egy betlehemes játékból 276
Cosette. Elbeszélés. Victor H. után írta Huszár M. 277
Az első karácsony. Verselte: Benedek Elek . . 282
A hét angyal. Gyermekmese. Irta: dr. Ikafalvi Dienes Jenő 283
A kis postáskisasszony. Vers. Irta: Bakkay Béla 285
Mesétlen Mátyás. Gyermektörténet. Irta Kertész Mihály 286
A teve meg az egér. Mese 288
Öcsike Kisbaczonban 289
Karácsonyi levél. Vers 290
Egy Afrikában rekedt gólya kalandjai. II. közlemény. Mese. Irta: Ewald Károly 291
Béke. Vers. Irta: Harsányi Kálmán 293
Tamás érdeklődik 294
A kávé. Tanulság 295
A kis gróf. Falusi történet. Irta: Keresztury S. 297
Nem vágyom. Vers. Irta: Gara Ákos 299
Bátyám szeretete. Gyermektörténet. Irta: Megtért 299
Karácsonyi álom. Verselte Benedek Elek . . . 302
Fejtörő 302
Elek nagyapó üzeni 303
Közeledik az újesztendő 304

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Egyes szám ára Románia területén 4 lei.

A
gyermekek legkedveltebb lapja, a
Cimbora
eddig az első betütől az utolsóig olvasnivalót adott a gyermekeknek, mert a lapnak nem volt
hirdetése
A lap elterjedtségét mi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy minden eltelt
hét
az olvasók táborának hatalmas növekedését jelenti. A lap kiadóhivatala most elhatározta, hogy a mai
napig
fennállott rendszert megváltoztatja és az Erdélyszerte elterjedt gyermeklapba, amelyet ma már minden gyermek a kezében
tart
hirdetéseket is vesz fel.
A Cimbora
tartalma ezzel nem fog kisebbedni, mert amilyen mértékben nő a lap
hirdetése
olyan mértékben nő annak terjedelme is. A kereskedőknek
megfizethetetlen
értékü a Cimbora hirdetése, mert az egész Erdély, sőt a külföld lakossága is olvassa.

RENNER TESTVÉREK
ÉS TSAI BŐRGYÁR r.-t.
CLUJ (KOLOZSVÁR)

GYÁRT ELSŐRENDÜ
GÉPSZIJAKAT

Gödörcserzés! Gyors leszállitás!
Garanciát vállalunk!

Tartós és izléses cipők
a Halász Mór r.-t.-nál kaphatók Szatmáron!

TASNÁDY GYÖRGY
díszmülakatos
Careii-Mari (Nagykároly) Str. Vas. Lucaciu (Majthényi-u.) 14. szám.

Készit mindennemü iparművészeti és díszmű tárgyakat, karos- és asztali lámpákat, villanycsillárokat, virág- és szalonasztalkákat, irókészleteket, hamutartókat, művészi kivitelü bútor- és épületvasalásokat stb.

Elvállal bármiféle lakatosmunkát, autogénhegesztést, gépek, csillárok, mindenféle fémtárgyak javitását, tisztitását és ujraszinezését.

Rókát
és más szőrmét
felelősség mellett
fest az
UNIO
Kolozsváron.

Szücsöknek árkedvezmény!

Szülők! Tanárok! Gyermekek!

1922.

KARÁCSONYÁRA

a CIMBORA kiadásában HAT KÖTET GYERMEKMESE és IFJUSÁGI OLVASMÁNY jelent meg.

* *

Kertész Mihály: Senki Tamás története és még egyéb mesék.
Benedek Elek: Hires erdélyi magyarok. (A két Wesselényi, Kőrösi Csoma Sándor.)
Balázs Ferenc; Mesefolyam. (Husz mese a szeretetről.)
Monoki Sándor: Tündérmese.
Benedek Elek: Öcsike könyve. A „nadselü" gondolatok első sorozata.
Szentimrei Kovács Jenő: Az egyszeri királyfiról.

Minden kötet kapható Erdély könyvesboltjaiban és megrendelhető a CIMBORA kiadóhivatalában.

Vegyétek! Olvassátok! Szeressétek!

Valódi békeminőségü aszbeszt fedő

PALA

kapható igen jutányosan SCHWARTZ TESTVÉREKNÉL, Strada Decebal (Kölcsey-u.) 37. szám. Kész fedéseket helyben és vidéken vállalunk!!

ZEA első román
E krétagyár Cluj.
A Papir- és füszerkereskedők figyelmét felhivja az iskolai saisonra.

Gyapju-, selyem-, pamutkelmét, fonalat, szőrmét fest és tisztit a

„Kristály"

gőzmosó és kelmefestőgyár CLUJ. Telefon 500.

Póstacsomagok pontosan szállittatnak! — Kereskedőknek tömegárunál árkedvezmény! — Képviseletek vidéki városba kerestetnek!

A

Cimborára

előfizetéseket felvesz Erdély minden könyvkereskedője!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A Cimbora azt üzeni:

Ha finom cukorkát akartok:

kérjetek Melissát

Eredeti Wolfner

gépszijak

minden méretben

kaphatók

BRAUN és LÁSZLÓ vaskereskedésében,
Szatmár, Piata Victoriei (volt Deák-tér) 9.

A Szatmári Leszámitoló- és Kereskedelmi Bank r.-t.

Alaptőke 10 millió leu. ——— Tartaléktőke 1 millió leu. ——— Takarékbetét állomány 45 millió leu.

Bármely összeg erejéig fizetéseket vállal:

Bukurestben és bárhová LEUBAN, Bécsen keresztül bárhová OSZTRÁK KORONÁBAN, Prágán keresztül bárhová CSEH KORONÁBAN, Berlinen keresztül bárhová MÁRKÁBAN, Fiumén keresztül bárhová LIRÁBAN, ——— Budapesten keresztül bárhová MAGYAR KORONÁBAN. ———

Vesz és elad mindennemü idegen pénzeket és amerikai chequeket bevált.

Kölcsönöket legelőnyösebben folyósit.

A Generala bukaresti biztositó társaság, valamint az Assigurazioni Generali triesti biztositó társaság főügynöksége.

Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsöztetésre elfogad és azokat kivánatra azonnal bármikor visszaad.

Fiuk!
Lányok!
A Cimborát
olvassátok,
szeressétek,
terjesszétek!

Aki elő akar fizetni a Cimborára, az irjon egy levelező-lapot Szatmárra, a Cimbora kiadóhivatalának cimezve és a következő vasárnap már kezében a lap.

A lap egy negyedévre negyven leuért jár.

Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.
Kiadó a Szabadsajtó Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t. Szatmár.
A szerkesztőségnek szóló levelek, rejtvény megfejtések és közlésre szánt kéziratok Benedek Elek cimére, Kisbaczon, u. p. Nagybaczon, Háromszék-m. küldendők.

Nyomatott a Szabadsajtó könyvnyomda és lapkiadó r-t. Satu-Mare (Szatmár) Baia-Marei (nagybányai) fiókjának gyorssajtóin. C. Szilágyi

I. évfolyam. Satu-Mare (Szatmár) 1922. december 24. 46. szám.

Cimbora

JÓ GYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: Benedek Elek

Mennyből angyalok im, leszálltak,
Őt, ki leküldé, áldva-áldjad!

DAL A SZERETETRŐL.

– IRTA: BENEDEK ELEK. –

Hol ringott bölcsőd: palotában,
Vagy kis kunyhóban, sose kérdem,
Itt vagy ott, egy az valójában,
Ez nem szégyen, az meg nem érdem.
Más, amit kérdek tőled, gyermek,
Nézz a szemembe s úgy felelj meg:
Van-e szivedben szeretet?
Köztünk barátság így lehet.

Igaz szívvel ha tudsz szeretni,
Jöhetsz velem kéz-kézbe téve,
Csöpp szeretetért én tengernyi
Szeretetet adok cserébe.
Nincs gyülölség, ahol én járok,
Be van temetve minden árok,
Mely embert s embert valaha
Egymástól elválaszt vala.

Ahol én járok, gazdag ember
Nincs, ámde szegényt sem találtok;
Kedv és tudás kit hova rendel,
Ott dolgozik, s nem hallasz átkot.

Erős a gyengét gyámolítja,
Senki a másét nem áhítja:
Kinek munkán a tenyere,
Mindég puha a kenyere.

Ahol én járok, teste, lelke
Tiszta öregnek s ifju népnek;
Nagy és kicsiny versenyre kelve
Munkára minden jónak s szépnek.
Gyülölség szennyét kisöpörvén,
Szeretet itt a legfőbb törvény:
Egyetlen lánc, mely megmaradt – –
Nyomán egy csöpp vér sem fakadt.

Szeretet lánca! Kössed egybe
Szivét nagyoknak s gyermekeknek!
Gyülölség! Légy úgy eltemetve,
Hirét se halljuk lételednek!
Ez országnak minden lakója
Egymást szeresse, védje, ójja:
Naggyá ország csak így lehet – –
– Csudát művel a Szeretet.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Karácsonyeste.

– Irta: **Nászai Elza.** –

A fákra oly sok hópihe hullott már, hogy olyanok voltak, mintha valami gondos tündér fehér bundácskákkal teritgette volna be ágait. De rájuk is fért a melegitő, mert nagy hideg volt az erdőben s az ágak ugy összesimultak, mint mikor egy csomóba összebujik egy csapat fázós gyerek. Egyébként nagy csend volt az erdőben. A patakok befagytak, regélő szájacskájuk elhallgatott. A bogarak mélyen elbujtak az avar alá, nem zümmögött egy sem. Az erdő állatai is lehuzódtak a magas hegyekről az enyhébb levegőjü völgyekbe. Csend, csend . . .

A gyönyörü fenyők álmosan bóbiskoltak. Ma még szél urfival sem perlekedhettek, amiért le akarja rázni róluk bundácskáikat.

Egyszerre azonban valami hang megtörte a csendet. Edeshangu csilingelés hallatszott valahonnan, igen messziről.

A fenyők felfigyeltek. Felülről, a felhőkkel boritott legmagasabb hegycsucsról hangzott a csilingelés. Azután a szürke felhők és ködök oszladozni kezdtek s tiszta fényben ragyogott a hegycsúcs. Majd megnyilt az ég s egy aranyhid tündökölve huzódott le a csucsig.

Azután az aranyhid végén megjelent egy ragyogó gyermek s indult lefelé a hidon.

Oh, de gyönyörü gyermek volt! Aranyos, göndör haj borult vállára, fehér ruhája mintha folyó-ezüstből lett volna, szép barna szeméből a szeretet mély tüze világitott. Utána egy barnafürtü gyermek jött, kinek egyik kezében ezüst csengő csilingelt, a másikkal egy hófehér báránykát vezetett.

Azután sok-sok angyalka tolongott a hidra s jöttek mindnyájan az erdő felé. Olyan volt, mintha egy ezüst patak folydogált volna le az égből a földre.

A fenyők összesúgtak.

— A menyországból jönnek!

— Karácsony estéje van ma!

— A Jézuska! — kiabálták összevissza örömmel.

— És vele legkedvesebb játszótársa, szent Jánoska.

— És az a sok angyal! Óh, de örülök, hogy erre jönnek!

És a Jézuska sietve közeledett. Oly sietve, hogy az angyalkák nem birták követni.

De nem is csuda! Mimindent kellett cipelniök szegénykéknek. Mindkét karjukon egy-egy ezüst kosár csüggött s azok tele szebbnél-szebb játékkal, aranydióval és mogyoróval, süteménnyel, cukorral. Volt mit cipelniök! — De ők azért nagyon igyekeztek. Mégis az erdőszélen már elmaradtak a Jézuskától.

A Jézuska akkor már az erdő közepén járt. Amerre ment, világosság támadt az erdőben, a fák meghajoltak s fehér bundácskáikat lába elé teritgették, hogy kő meg ne sértse lábát. Éppen egy kis fenyő elé ért, amikor észrevette, hogy az angyalkák elmaradtak. Megállt s szeliden mosolygott.

– Szegény angyalok, mennyi hoznivalójuk van, alig birják, — szólt. — De, hál' Istennek, sok jó gyermek van a földön, karácsonyi ajándék nélkül egy se maradjon.

– Pedig félek, hogy akármennyit is tömködtek az angyalkák kosaraikba, néhány jó gyermeké mégis a menyországban maradt, – mondá a kis szent János.

– Ejnye, ejnye! – sajnálkozott a Jézuska.

A kis fenyő, mely előtt a Jézuska megállt, eddig moccanni sem mert afeletti örömében, hogy Jézuskát ilyen közelről láthatja, de most összeszedve minden bátorságát megszólalt:

– Óh, jóságos Jézuska, ha kiszabaditanád gyökereimet a kemény földből, segitenék angyalkáidnak vinni a sok ajándékot. Engedd meg kegyesen!

– Én is, én is! — zúgták utána a fenyők s nagy készséggel nyujtogatták szép zöld ágaikat a Jézuska felé.

Jézuska örömmel nézett rájuk.

— Igazán itt hagynátok szép hazátokat az én kedvemért?

– Itt, itt! – kiáltották örömmel a fenyők.

A Jézuska intett az odaérkező angyaloknak, azok lerakták kosaraikat s felékesitették a fákat gyertyákkal, csillogó apróságokkal, aranyszálakkal. Maguknál csak a nehezebb ajándékokat hagyták. Azután megindultak a fenyőkkel együtt a városokba, a falukba, a tanyákra.

Nem maradt a menyországban még csak egy aranymogyorócska sem.

A Jézuska boldogan nézett utánuk és kis kezét felemelve, megáldotta a fenyőket:

— Legyetek ezentul a gyermekek legnagyobb gyönyörüsége, dobogó szivvel várt kedvence s betegeknek pedig gyógyitó barátja.

Azóta minden karácsony estéjén megrakodnak a fenyőfák és elvándorolnak a jó gyermekekhez. Nyáron pedig a beteg gyermekek keresik fel a fenyveseket, hol azok illatos lehelletétől halvány arcuk kipirul és szomoru szemük megint ragyogó lesz.

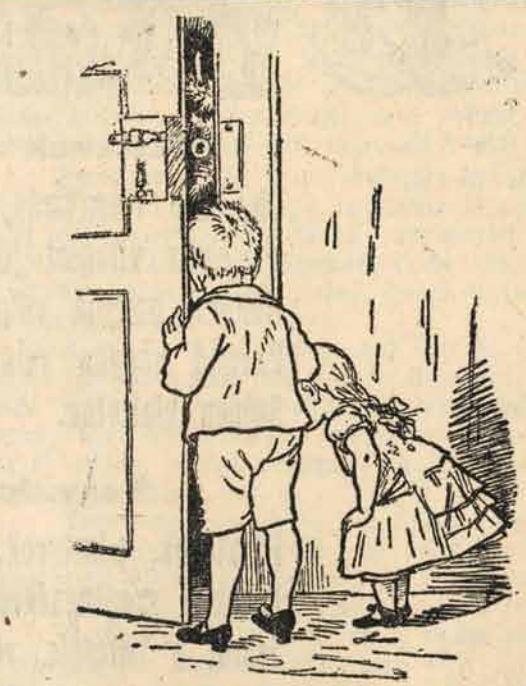

Hallga, hallga, kis babuska,
Megjött már a kis Jézuska.
O de szépen szól a csengő,
Ezüst hangu, lágyan zengő,
Ajtó nyilik csendesen,
Beléphetünk, kedvesem!

Karácsonyi ének.

(Jelenet egy betlehemes játékból.)

Angyalok éneklik:

Csillagok, csillagok szépen ragyogjatok,
Jámbor pásztoroknak utat mutassatok!
Ihol, Betlehemben kinyilt egy szép virág,
Akinek nyilását várta egész világ,
Várta egész világ.

Márvány palotában őt ne keressétek,
Istennek szent fiát ottan nem lelnétek.
Jászol a bölcsője, rongy a takarója
Barmok rálehelnek, hidegtől ez ójja,
Hidegtől ez ójja.

Pásztorok a jászol előtt:

Óh, szép rózsavirág, virágok virága,
Ki egész világért jöttél e világra!
Bölcsőd hogyha volna, anyád elringatna,
Párnád hogyha volna, szépen elaltatna,
Szépen elaltatna.

Angyalok éneklik:

Pásztorok, pásztorok, ne szomorkodjatok,
E nagy szegénységen inkább vigadjatok.
Jászol a bölcsője, rongy a takarója,
Bizony ő lesz majd a világ megváltója,
Világ megváltója.

COSETTE.

– VICTOR HUGO UTÁN HUSZÁR MÁRIA. –

A kis faluban vásárra készülődtek, a kocsma tele volt utasokkal, az utca kíváncsi járókelőkkel. A legvégső sátor éppen a kocsmával szemben állott, ez volt a legszebb (legalább a gyermekszemeknek az), mert hiszen játékos bolt vala. Az első sorban, középen, két láb magas óriási baba állott, rózsaszin selyemruhában, fején arany kalászokkal, a haja igazi, a szeme csillogó kék volt. Ez a csoda egész napon át ki volt téve a fiatal nézők bámulatának anélkül, hogy egyetlen anya akadt volna a faluban, aki elég gazdag, vagy elég pazar lett volna megvenni a gyermekének.

A kocsmáros gazdag leánykái s a házukban lakó kis Cosette, aki nyomoruságos kegyelemkenyéren tengődött náluk, egyforma vágyakozással és bámulattal tekintettek reá.

Az este már régen beállott, de a sátrakat világos gömbök fénye sugározta be, hogy akik az éjféli misére mennek, gyönyörködhessenek a holnapi látványosságban.

Egyszerre kinyilt a kocsmaajtó s vékony, halovány leányka lépett ki rajta. Veder volt a kezében.

– Eredj gyorsan, Cosette s el ne veszitsd a tizenöt sout, amit kenyérre adtam! – hallatszott egy barátságtalan női hang a kocsmából s rögtön utána be is csukódott az ajtó. A gyermek egyedül maradt az utcán.

Cosette hozzászokott a munkához már régóta s nem tudta, hogy ez másképen is lehetne. A kenyéradói szidták, ő dolgozott s ez igy volt nap-nap után de ez az ut mégis remegéssel töltötte el. A kuthoz jó félórát tartott az ut, sötét erdőn keresztül. Ugy érezte, hogy a félelem megdermeszti a szivét.

Igen magányosnak és levertnek érezte magát, még sem állhatta meg, hogy tekintetét reá ne vesse a csodás babára, a *hölgyre,* ahogy ő nevezte. A szegény gyermek szinte megkövülten állt. Eddig nem látta közelről a bábut. Az egész bolt palotának tünt fel előtte: ez a bábu nem volt bábu, hanem látomány. Mennél tovább nézte, szeme annál jobban káprázott. Mintha a paradicsomot látná. A nagy bábu mögött mások is voltak, melyek tündéreknek és földöntuli szellemeknek látszottak előtte. A kereskedő, aki a sátor hátuljában járt-kelt, a menybéli atya hatását tette reá.

Egyszerre mintha álmából ébredne, hallotta asszonyának rikácsoló hangját:

– Még most sem mentél el? Várj csak, majd mindjárt oda megyek! Szeretném tudni, mit állsz ott!

Cosette hátra sem tekintett, rémülten futott el a vederrel, oly gyorsan, ahogy csak kis lába birta.

A fogadó a falunak abban a részében állott, amely a templom mellett terült el, s lakóinak az erdei forrásból kellett vizet hozni a házhoz. A kislány nem nézett most már egy boltos kirakatára sem. Az utolsó sátor fénye is elmaradt mellette, a szegény gyermek sötétben lelte magát. Ameddig házak szegélyezték az utcát, elég bátran lépegetett. Hellyel-közzel az ablakdeszka valamely résén egy-egy gyertyasugár szűrődött ki, ez világosságot és életet jelentett, s ez megnyugtatta. Amint azonban az utolsó házzal együtt az utolsó fénysugár is elmaradt mellette, letette a vedret és kétségbeesve tekintett a sötétségbe.

Lehetetlennek érezte, hogy ezen sötét erdőn át eljusson a kutig, felkapta ismét a sulyos vedret s elszántan visszafordult a falu felé.

– Azt fogom mondani, hogy nincs viz! – gondolta kétségbeesve, de alig tett száz lépést, maga elé képzelte asszonyának arcát, amint lobogó haraggal tekint rá s ismét visszafordult.

Most már futott olyan gyorsan, ahogy csak egy kétségbeesett, nyolcesztendős lányka egy hatalmas nagy vederrel futni tud, nem nézett semerre, nem hallgatott semmire. A futást csak akkor hagyta abba, amikor lélekzete kifogyott, de a menésben akkor sem állott meg.

Az utat jól ismerte, hiszen nappal számtalanszor megtette s most a sötétben sem tévedt el rajta. Amikor a forráshoz ért, balkezével megkeresett egy fiatal tölgyet, mely a forrás fölé hajolt és amelyben rendszerint megszokott kapaszkodni. Reátalált egy ágra, belefogózott, lehajolt és megmeritette a vedret a vizben. Amig igy meghajolva állott, nem vette észre, hogy köténysebéből a tizenöt sous beleesett a vizbe. Megfeszitette minden erejét és a vedret majdnem szinültig töltve huzta vissza és letette a fűre.

Szeretett volna most mindjárt hazaindulni, de oly fáradt volt, hogy egyetlen lépést sem birt tenni. Leroskadt a fűre és ott maradt összekuporodva. Lehunyta szemét, aztán megint kinyitotta, anélkül, hogy tudná, miért, de nem tehetett másként.

A sikság felől hideg szél fujt és Cosette most már nemcsak félt, hanem didergett is. Ismét felállt, mert csak egy gondolata volt már: futni, futni oly gyorsan, ahogy csak lába birja, át az erdőn, egész a házakig, az ablakokig, az égő gyertyákig.

Tekintete a vederre esett. Az a rettegés, amit asszonya oltott belé, oly nagy volt, hogy nem mert elfutni a veder nélkül. Megfogta mind a két kezével, de alig birta felemelni.

Vagy tiz lépést tett, de a veder szinültig volt, nagyon sulyos: kénytelen volt letenni a földre. Egy pillanatig kifujta magát, aztán ujra megfogta a fogót és ujra elindult. Előrehajolva, lehorgasztott fejjel haladt, mint valami vénasz-

szony, a veder húzta és merevitette sovány tagjait, a vasfogó fagyasztotta nedves kezét. Időről-időre kénytelen volt megállni és mindannyiszor, amikor megállt, a kiloccsanó hideg viz meztelen lábára csapódott. Csak Isten látta e szomoru jelenetet és talán — az anyja is.

Mert vannak dolgok, amelyekre a halottaknak kinyilik a szemük a sirban.

Cosette fájdalmas hörgéssel lélegzett: torkát fojtogatta a zokogás, de nem mert sirni, annyira félt még távolban is nevelőanyjától.

Rettegve gondolt reá, hogy, ha ennyiszer meg kell állania, egy óránál is tovább tart, amig hazaér, s bizonyosan meg fogják verni. Már csaknem leroskadt a fáradtságtól és még mindig nem ért ki az erdőből. Egy vén gesztenyefánál ujra megpihent, aztán összeszedte minden erejét, felfogta a vedret és elszántan ujra tovább indult. Hanem a szegény teremtés nem állhatta meg, hogy fel ne kiáltson: Óh édes Istenem! Óh édes Istenem!

E pillanatban azt érezte, hogy a vedernek már semmi sulya. Egy emberkéz, mely óriásnak tünt fel előtte, megragadta és könnyedén felemelte a fogót. Nagy fekete, egyenes alak haladt mellette a sötétben. Egy ember volt, aki utolérte és akinek nem hallotta a közeledését. Ez az ember szó nélkül megfogta a veder fogóját.

II.

Cosette nem félt.

Az ismeretlen megszólitotta. Komoly és csaknem halk hangon beszélt.

— Nagyon nehezet viszel, gyermekem.

Cosette felemelte a fejét és felelt:

— Igen, uram.

— Add ide, — mondta az idegen — majd én viszem. Hány éves vagy, kicsikém?

— Nyolc éves vagyok.

— És messziről jössz?

— Az erdei forrástól.

— És merre mégysz?

— Még jó negyedórányira innen.

Az idegen egy pillanatig szótlan maradt, aztán megszólalt:

— Tehát nincsen anyád?

— Nem tudom, — felelte a gyermek. És még mielőtt az ember tovább szólhatott volna, hozzátette:

— Azt hiszem, hogy nincs. — A többieknek van, de nekem nincs. — És kis szünet után tovább mondta:

— Azt hiszem, nem is volt soha.

— Ki küldött ilyen későn vizért az erdőbe?

— Thénardierné!

— Mi dolgod azzal a Thénardiernéval?

— Ő az asszonyom, felelte a gyermek. — Fogadója van.

— Fogadója? — mondta az ismeretlen. — Nos hát ma éjjel ott fogok megszállni. Vezess oda.

- Oda megyünk, felelte Cosette.

Cosette könnyedén követte az idegen hatalmas lépteit. Már nem érzett fáradságot. Időnként kimondhatatlan bizalommal és megnyugvással nézett föl az idegen urra. Sohasem tanitották, hogy a Gondviseléshez forduljon és imádkozzék. Most azonban olyasmit érzett, ami az ég felé szálló reményhez és örvendezéshez hasonlitott.

Egy idő mulva az idegen ismét megszólalt.

— Te magad vagy Thénardiernénél?

— Igen, uram. — Azaz hogy van két kislány.

— Micsoda két kislány?

— Ponine és Zelma.

— Ki ez a Ponine és Zelma?

— Thénardierné kisasszonyai, már mint a lányai.

— És mit csinálnak?

— Oh, — felelte Cosette, — vannak szép bábuik, mindenféle aranyos játékaik. Játszanak, mulatnak.

— Egész nap?

— Igen, uram.

— És te?

– Én dolgzom.

– Egész nap?

Cosette felnézett és könnyben uszó szemmel, amit az éjszaka sötétje miatt nem lehetett látni, csöndesen felelt:

– Igen, uram.

Kis szünet után folytatta:

– Olykor, ha végeztem a munkámmal és megengedik, én is mulatok.

– Hogyan mulatsz?

– Ahogy tudok. Csakhogy nincs sok játékom. Ponine és Zelma nem akarják, hogy az ő játékaikkal játszam. Csak egy kis ólomkardom van, ekkorka ni.

A gyermek kisujját mutatta.

– És amely nem vág?

– De igen, uram, salátát meg legyeket lehet vele apritani.

Most beértek a faluba. Ahogy a fogadó közelébe értek, Cosette félénken megérintette az idegen karját.

– Uram?

– Mit akarsz, gyermekem?

– Már itt vagyunk a háznál.

– Nos?

– Adja ide a vedret.

– Miért?

– Mert kikapok, ha meglátják, hogy más hozta.

Az idegen odaadta. Egy pillanat mulva a csapszék ajtajában álltak.

III.

Cosette ismét elfoglalta a helyét az asztal alatt, ahonnan kimászott volt, amikor Thénardierné a vizért küldte. Kezébevette kötőtűjét és ujra nekilátott a kötésnek.

Az idegen ugy ült, hogy láthassa jól Cosettet. Egyszerre Thénardierné felkiáltott:

– Igaz, és a kenyér?

Cosette kiugrott az asztal alól és a félelemtől remegve állott:

– Elfelejtettem . . .

Thénardierné rettenetes arccal tekintett reá, de a vendég előtt nem akart hangos kiabálásba kezdeni s igy csak vésztjósló hangon mondta a gyermeknek:

– Majd számolunk ezért. Ide a 15 sous-val.

Cosette köténye zsebébe nyult és elzöldült. A pénz nem volt benne. Kiforditotta a zsebét. Hová lehetett a pénz? A boldogtalan kislány nem birt szólani.

– Elvesztetted a pénzt? – hördült rá az asszony. – Vagy talán el akarod lopni?!

Már felé nyult, hogy megragadja, amikor az idegen a mellényzsebébe nyult anélkül, hogy valaki is észrevette volna ezt a mozdulatot.

– Bocsánat, asszonyom, – szólalt meg az idegen, – az imént láttam, hogy valami kiesett a kislány zsebéből és elgurult. Talán ez volt az? Ezzel lehajolt és egy pillanatig ugy tett, mintha keresgélne a földön.

– Csakugyan itt van, – mondta ujra felegyenesedve. — És egy ezüstpénzt nyujtott az asszony felé.

– Igen, ez az, – mondta ez asszony.

Zsebébe dugta a pénzt és vad pillantást vetett a gyermekre. Cosette visszabujt a helyére és nagy szemében, melyet az ismeretlen utasra függesztett, oly kifejezés kezdett derengeni, mig még soha.

Eközben kinyilt az ajtó és belépett Ponine és Zelma. Csinos kis lányok votak, fényes gesztenyeszin haja mindkettőnek, pirospozsgásak és élénkek. Thenardierné egyiket a másik után térdére vonta, megsimogatta, megigazgatta hajukat, gyöngéden, anyai módon.

A lámpák a tűz mellé telepedtek. Egy bábu volt náluk, melyet ide-oda forgattak ölükben, miközben egyre vidáman csacsogtak. Cosette néha-néha feltekintett kötéséből és szomoru tekintettel nézte őket. A két kislány egy pillantásra sem méltatta Cosettet. Olyan volt nekik, mint a kutya.

A bábu régi, kopott és törött jószág, de azért Cosettenek, akinek életében sohasem volt igazi bábuja, – mégis bámulatraméltónak tünt fel.

De amint munkájáról megfeledkezve bámulta a bábut, Thénardierné éles szeme felfedezte mulasztását s rákiáltott:

– Hát igy dolgozol? Várj csak, majd megtanitlak én bámészkodni.

Az idegen, anélkül, hogy ülőhelyzetéből megmozdult volna, az asszony felé fordult.

– Ugyan, asszonyom, – mondta szinte félő mosollyal, – engedje játszani!

Thenárdierné éles hangon válaszolt: – Dolgoznia kell, mert eszik. Nem azért adok neki enni, hogy lustálkodjon!

– Mennyit ér meg készen az a harisnya, amit köt ez a gyerek? – kérdezte szelid hangon tovább az utas.

– Legalább is harminc sout.

– Ide adná öt frankért?

– Terringettét! – kiáltott fel harsogó nevetéssel egy fuvaros, aki oda hallgatott – öt frankért? Meghiszem, hogy oda adja! Öt frank!

– De mindjárt fizesse ki! – mondta a Thenárdierné parancsoló hangon.

– Ugy hát megveszem a harisnyát, – és zsebéből egy öt frankost vett ki, átadta a bámuló asszonynak.

– Most már az enyém a munkád, gyermekem, játszhatsz kedved szerint.

Cosette reszketett, végre azonban mégis megkockáztatta a kérdést:

– Igaz, asszonyom, hogy szabad játszanom?

– Játsszál, – mondta Thenárdierné rettenetes hangon.

– Köszönöm, asszonyom.

Es mig szájával Thenárdiernének mondotta a köszönetet, egész kicsi lelke az utas-

nak hálálkodott. – Ponine és Zelma mitse figyeltek a körülöttük történőkre. Nagyon fontos művelettel voltak elfoglalva: kezükbe keritették a macskát. A bábut a földre dobták, és Ponine, aki idősebb volt, minden nyávogása és húzódása ellenére egy csomó kék és vörös rongyba göngyölte.

– Látod, ez mulatságosabb bábu, mint a másik, – magyarázta a hugának. Ez mozog, sir, meleg. Ez lesz az én kisleányom. Zelma bámulattal hallgatta Ponint. Cosette is bábut csinált magának a kis kardból, bepolyálta, karján lóbálta, halkan dúdolt neki. Egyszerre aztán elhallgatott. Hátrafordult és észrevette a Thenárdier-leányok bábúját, amelyet azok a macska miatt félre tettek, s amely a konyhaasztaltól nem messze a földön hevert.

Cosette letette a bepólyált kardot s lassan körüljártatta szemét a szobában. Senki sem tekintett reá s ő reszketve csuszott ki az asztal alól. Még egyszer meggyőződött róla, hogy nem figyelnek reá, odacsuszott a bábuhoz és megragadta. Egy pillanattal utóbb ismét a helyén ült, háttal fordulva mindenkinek. Senki sem látta, csak az utas, aki lassan fogyasztotta vacsoráját.

Ez a boldogság közel egy negyedóráig tartott. Egy vigyázatlan pillanatban Ponine meglátta a babát s megbökte a hugát:

– Nézd csak! Cosette el merte venni a bábut!

Ponine felkelt, odament anyjához, megrántotta a szoknyáját. Ujjával Cosettere mutatott:

– Nézd csak!

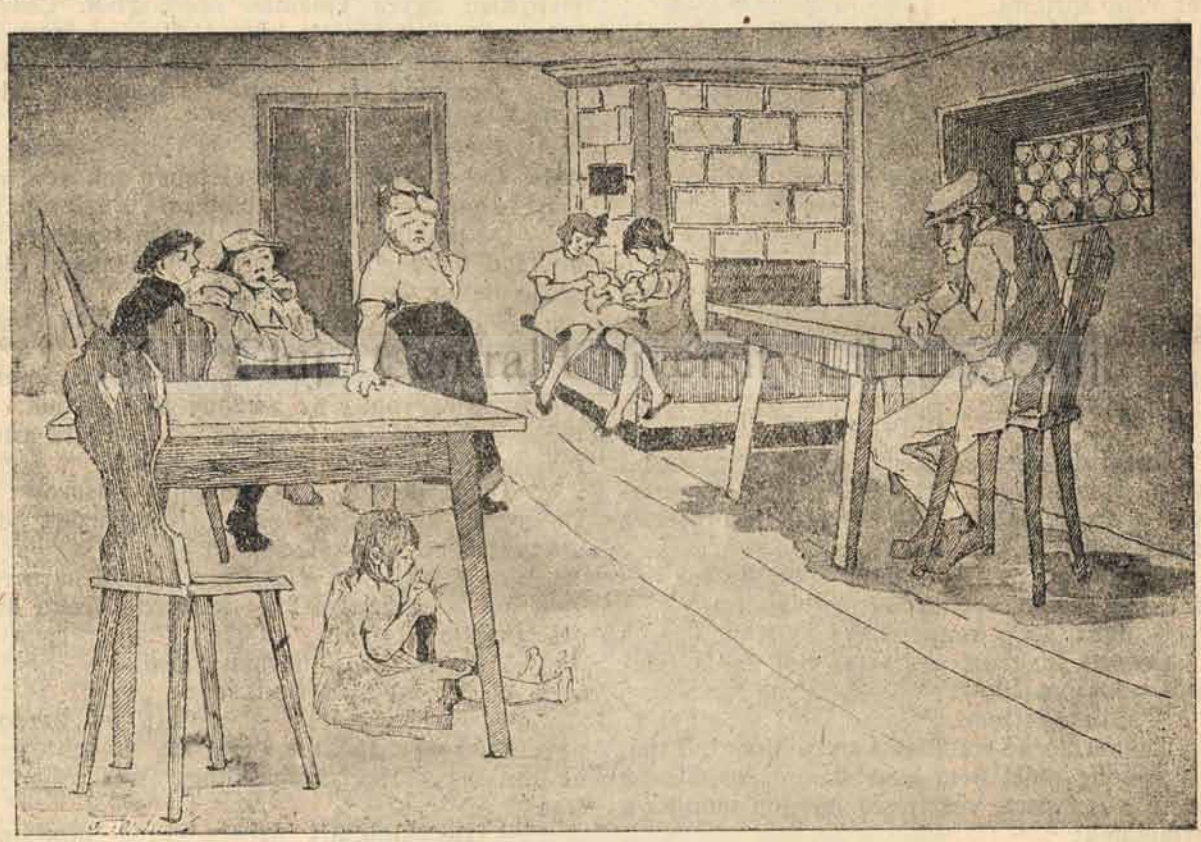

Cosette, aki egészen átadta magát az elragadtatásnak, nem látott és nem hallott semmit.

Egy cárnő, ha látná, hogy császári fiának kék rendszalagját egy paraszt ölti magára, az sem vághatott volna felháborodottabb képet Thénardiernénál.

A megbotránkozástól rekedtté vált hangon kiáltotta:

– Cosette!

Cosette megreszketett, mintha a föld ingott volna meg alatta. Hátrafordult.

– Cosette! – Ismételte Thénardierné.

Cosette fogta a bábut és valami kétségbeeséssel vegyes imádattal letette a földre. Aztán, anélkül, hogy tekintetét levette volna róla, sirni kezdett, zokogásba tört ki.

Az idegen felállt.

– Mi baj? – kérdezte Thénardieréntől.

– Nem látja? – felelte Thénardierné a bünjelre mutatva, mely Cosette lábánál hevert.

– Nos, mi az? – kérdezte ujra az utas.

– Ez a kolduskölyök – felelte az asszony – hozzá mert nyulni a gyermekek bábujához.

– Hát aztán? – És ha játszik egy kissé a bábuval?

Cosette még hevesebben felzokogott.

– Hallgatsz mindjárt! – kiáltott rá Thé-

nardierné. Az utas egyenesen az utcaajtóhoz ment, kinyitotta és kiment.

Mihelyt kitette a lábát, Thénardierné ugy ráütött Cosettere, hogy az hangosan felsikoltott.

Az ajtó ujra kinyilt, az utas belépett, karjai között hozta a mesés bábut, mely reggel óta a falu összes gyermekeit bámulattal töltötte el. A bábut betette Cosette elé és igy szólt:

— Nesze, ez a tied.

Cosette föltekintett, látta maga felé jönni az idegent, karjai közt a bábut. Mintha a napot látta volna maga felé közeledni. Hallotta e hihetetlen szavakat: ez a tied. Ránézett a bábura, aztán lassan hátrálni kezdett és az asztal tulsó végén egészen a fal mellé lapult. Már nem sirt, nem kiabált, olyan volt, mint aki lélekzeni is alig mer.

Thénardierné és leányai szoborrá merevedtek. Maguk az ivók is elhallgattak. Ünnepélyes csönd támadt a korcsmában.

Cosette a rémület egy nemével nézte a csodás bábut. Arca még nedves volt a könynyektől, de szeme már kezdett megtelni az öröm sugaraival. Ugy tetszett neki, hogy ha hozzáér a bábuhoz, villám csap ki belőle. Mégis győzött a vágyakozása a félelmen, közeledett a bábuhoz és Thénardierné felé fordulva félénken mormolta:

— Szabad, asszonyom?

— Hogyne! — felelte az asszony. — A tied, ez az ur neked adta.

— Igazán, uram? — folytatá Cosette. — Igazán az enyém? Enyém a *hölgy?*

Az idegen szeme könnyel volt telve. Csak a fejével intett Cosettenak és a „hölgy" kezét a lányka kis kezébe tette.

Cosette gyorsan elkapta kezét, mintha a hölgy érintése égetné és a padlót nézte. Egyszerre megfordult és elragadtatva fölkapta a bábut.

— Katalinnak fogom nevezni — mondá.

Különös jelenet volt, amikor Cosette rongyai érintették és mintegy magukhoz ölelték a bábu szalagjait és rózsaszin selyemruháját.

Most Ponine és Zelma voltak azok, akik irigykedve nézték Cosettet.

Cosette egy székre helyezte Katalint, aztán leült elébe a földre és mozdulatlan maradt, nem szólt egy szót sem, csak nézte.

— Játsszál hát, Cosette! — mondá az idegen.

— Óh, hiszen játszom!

Thénardierné nem birta nézni leányai bánatát, sietve aludni küldte őket. Cosette is eltünt Katalinnal.

Az idegen még jódarabig ült mozdulatlan a széken, ugy, hogy lassanként mindannyian lefeküdtek, csak ő egyedül virrasztott a korcsmárossal. Vegre az is megunta és udvariasan ajánlkozott, hogy felkiséri szobájába.

Ott egy sarokba letette kis csomagját, aztán halkan kinyitotta az ajtót s gyertyával kiosont rajta. Körülnézett, mint aki keres valamit. Áthaladt a folyosón és elért a lépcsőhöz. Itt valami csöndes neszt hallott, ami egy gyermek lélekzetéhez hasonlitott. A nesz után indulva egy háromszögletes bemélyedéshez jutott, mely a lépcső alatt volt. Itt, a porban, és pókhálótól környezve, mindenféle ócska kosarak és cserepek közt egy ágy volt, ha ugyan ágynak nevezhető egy szalmazsák, mely oly lyukas, hogy kilátszik a szalma és egy takaró, mely annyira rongyos, hogy kilátszik a szalmazsák. Lepedő nem volt. Az egész a kőkockás padlón feküdt.

Ebben az ágyban feküdt Cosette.

Az idegen közeledett hozzá és hosszan elnézte.

Cosette mélyen aludt. Ruhástól feküdt, mert télen nem vetkőzött le, hogy kevésbbé fázzék. Magához szoritva tartotta a bábut, melynek nagy, nyitott szemei csillogtak a homályban. Időnként egy-egy nagyot sóhajtott, mint ha föl akarna ébredni és majdnem görcsösen ölelte magához a bábut. Ágya mellett csak az egyik cipője hevert.

Nyitott ajtón át tágas, komor szobába lehetett látni. Az idegen belépett. A háttérben két kis fekér ágy állott, benne aludtak Ponnine és Zelma. Már éppen vissza akart vonulni, amikor pillantása ráesett a nyitott kandallóra, amelynek mélyedésében két szép kis cipő vonta magára figyelmét. Az utasnak eszébe jutott a francia gyermekek időtlen időtől fogva való bájos szokása, hogy karácsony napján a kandallóba teszik cipőjüket és várják, hogy a jó tündérük a sötétben valami ragyogó ajándékot dug beléje. Ponnine és Zelma sem tértek el ettől a szokástól és egy-egy cipőjüket mindegyikük odatette a kandallóba.

Az utas lehajolt.

A tündér, vagyis az anya, már megtette látogatását és mindegyik cipőben egy egészen uj tiz sous pénzdarab feküdt.

Az utas már fölegyenesedett, hogy elmenjen, amikor hátul, a kandalló üregének legsötétebb sarkában még egy tárgyat pillantott meg. Egy facipő állt ott, egy repedt és hamuval meg megszáradt sárral boritott otromba facipő. Cosette cipője volt.

A facipőben nem volt semmi.

Az idegen a zsebébe nyult, lehajolt és egy aranyat dobott bele.

IV.

— Uraságod már fölkelt? — mondta Thénardierné reggel, amikor az idegen kilépett szobájából. — Talán már el is tetszik hagyni bennünket?

— Ugy van, asszonyom, elmegyek, — mondá.

— Uraságodnak hát nincs itt dolga?

— Nincs. Átutazóban vagyok. Mivel tartozom?

Thénardierné felelet helyett átnyujtotta a számlát, amelyet ma korán állitottak össze a férjével s amely oly nagy volt, hogy még ő maga is restelte hangosan kimondani. Az utas

pillantást vetett a számlára és nem tudta elfojtani meglepetését.

– Huszonhárom frank!

– Bizony, uram! Huszonhárom frank! Olyan nehéz időket élünk. Ha néhanapján nem jönne egy ilyen nagylelkü és gazdag utas, mint ön, nem is tudom, mi lenne belőlünk! Aztán, kérem, ennek a kislánynak a tartása is sokba kerül.

– Micsoda kislány?

– Nos, hiszen tudja, a kislány! Cosette!

Az idegen kissé remegő hangon kérdezte:

– Es ha megszabaditanák tőle?

– Kitől? Cosette-től?

– Igen.

A fogadósné vörös, erőszakos arca mosolyra derült:

– Ah! jó uram! Drága jó uram! vegye el, tartsa meg, vigye magával és megáldja érte a szent Szűz és a paradicsom minden szentje.

– Tehát megegyeztünk?

– Hát igazán elviszi?

– El.

– Most mindjárt?

– Most mindjárt. Hivja elő a gyermeket.

– Cosette! – kiáltott Thénardierné.

Mialatt ezek történtek, mit csinált Cosette?

Mihelyt fölébredt, a facipőhöz futott. Megtalálta benne az aranypénzt. Cosettenek káprázott a szeme. Sorsa kezdte mámorossá tenni. Nem tudta, hogy mi egy aranypénz, soha se látott olyat, de azért mégis a zsebébe rejtette, mintha lopta volna. Mindamellett érezte, hogy ez kétségtelenül az ő tulajdona, kitalálta, hogy kitől ered az ajándék, de az öröm, amit érzett, félelemmel volt teljes. Félt a bábutól és félt az aranypénztől is. Csak az idegentől nem félt. Sőt ellenkezőleg: ő megnyugtatta.

Tegnap este óta egyre erre az emberre gondolt, aki öregnek, szerénynek és oly szomorunak látszott és aki oly jó és gazdag volt. Amióta az erdőben találkozott vele, minden megváltozott körülötte. Cosette, aki kevésbbé volt szerencsés az ég legkisebb fecskéjénél is, addig sohasem tudta, mit tesz, az anya árnyékába vagy egy szárny alá menekülni. Öt év óta, vagyis amióta emlékezett, ez a szegény kislány folyton reszketett és vacogott. Most azonban nem volt többé egyedül, volt valaki mellette.

Gyorsan hozzálátott minden reggeli munkájához. Ez az arany, mely nála, kötényének ugyanabban a zsebében volt, ahonnan tegnap a tizenöt sous kiesett, elszórakoztatta. Mialatt a lépcsőt söpörte, meg-megállt és feledve a seprőt, mindent, mozdulatlanul állt és nézte a zsebe fenekén ragyogó csillagot.

Thénardierné éppen egy ilyen elbámészkodásakor lepte meg. Hallatlan dolog, nem ütötte meg és nem illette egyetlen szidalmazó szóval sem.

– Cosette, – mondá csaknem szeliden, – jer csak!

Egy pillanattal utóbb belépett Cosette az alacsony szobába.

Az idegen, mig Thénardierné a gyermek után nézett, elment egy boltba, s egyszerü kis ruhával és egy pár cipővel tért vissza.

– Nesze, gyermekem, – mondta – öltözz fel gyorsan.

A nap már fölkelt, amikor a Párisi-utca lakói egy szegényesen öltözött embert láttak végigmenni az utcán egy feketeruhás kislánnyal, aki egy rózsaszin bábut vitt a karjaiban. Az idegen volt és Cosette.

Cosette tehát távozott. Senkinek se jutott eszébe, hogy Istenhozzádot mondjon neki; ő se mondott Istenhozzádot senkinek.

Szegény kis teremtés, akinek a szive eddig csak össze volt szántva mindég.

Cosette komolyan, tágranyilt szemekkel és az eget nézegetve lépkedett. Az aranyat uj kötényének zsebébe tette. Néha-néha lenézett és egy pillantást vetett rá, aztán feltekintett az öregre. Olyasvalamit érzett, mintha a jó Isten mellett lenne.

Ó, te édes, kis babácska,
Nézd, mit gondolt a mamácska!
Karácsonyfát gyujtott néked,
Reá rakott minden szépet,
Ragyogót,
Arany diót, mogyorót!

Tapsikolj a kezecskéddel,
Érezd meg a szivecskéddel:
Kis Jézuska kit megihlet,
Anyasziv gondol csak ilyet,
Ő, csak ő!
Senki más, csak ő, csak ő!

Édesanya karján ringó,
Drága kicsi rózsabimbó,
Tapsolsz, nevetsz, gőgicsélsz te,
Jézuskával igy beszélsz te,
Ó de szép!
Nincs több ilyen szép beszéd!

E–6.

A hét angyal.

– Irta: dr. Ikafalvi Dienes Jenő. –

Fáradtan ült Magduska a diván szegletében. De most már nyugodtan pihenhetett. Közel van karácsonyest, alig nehány óra mulva itt lesz az angyal, elhozza a várva-várt karácsonyfát és azt a sok-sok várva-várt szép ajándékot, a miért oly sokszor imádkozott rendes esti imája után.

Vajjon elhozza-e az angyal, a miket ő kért? Vajjon hoz-e egyáltalán karácsonyfát? Hát vajjon Zsomborna hoz-e valamit? Csupa kérdések voltak a Magduska eszében, hát természetes, hogy elaludt; annál is inkább, mert bizony azon kivül is igen fáradt volt.

Napok óta idegesen varrogatott, himzett, dolgozott. De csak úgy titokban. Édesmama kérdezte néha:

– Magduskám, mit varrsz?

– A babáimnak új ruhákat a karácsonyi ünnepekre, – felelte sietve, és elforditotta bozontos kis fejét, nehogy édesmama meglássa, hogy füle hegyéig elpirult a hazugság miatt.

De bizony ez már igy van. Karácsony előtt sokan vannak, akik nem mondanak igazat, ami hazugság ugyan, – de azért még se lehet ezzel a szóval elitélni, mert csak olyan ártatlan hazugság, inkább füllentés az a mit ilyenkor elkövetünk.

Ha kérdezik, hogy:

– Mit varrsz Magduskám? — csak nem állhat elő ezzel:

– Miért kérdessz édesmamám? Nem hazudhatok, hát megmondom, hogy valami meglepetés készül neked, meg apámnak, meg másoknak, aki nekem kedves.

Lenne jóizü nevetés ha egy naiv kis lány ilyennel előállana. Persze, hogy füllent Magduska is, de hát az most, ilyen körülmények közt szabad.

De végre, nem kell dugdosnia a kézimunkákat. Ma délutánra elkészült, és eltette, hogy estefelé az angyalkákkal találkozik és oda adja, hogy hozza el a szép karácsonyfával mamának, apának, Zsombornak az ő kedves ajándékait. Biztos helyen van minden, ép csak az a fő-most, hogy az angyallal találkozzék.

E miatti gondjaiba merülten ült Magduska az ebédlőben a diván sarkában. Nagyokat ásitott és egyszer csak veszi észre, hogy az ablaknál morog valami.

– Ki az? – kérdezte gyorsan.

– Pszt! Mi vagyunk!

– Kik? – és fölugrott a divánból.

– Hallgass, Magduskám! – szólt egy kis pirosképü angyalka, – még meg hallja valaki, mama vagy édesapa vagy Zsomborka, hogy itt beszélgetünk, és akkor vége!

– Drága kis angyalka! Kérlek, tégy nekem egy szivességet.

– Szivesen, Magduskám!

– Nézd. Ezt a kis himzett takarót édesmamának, ezt az óratartót édesapának, ezeket a monogramos zsebkendőket Zsamborkának, az én hétördög öcsikémnek himeztem. Légy oly kedves és a karácsonyfa alá tedd be, hozd el az én kedveseimnek helyettem.

– Megteszem. Nem egyedül, hanem együtt. Mert nem csak egyedül én hozom a karácsonyi meglepetéseket.

– Persze-persze, – szólt Magduska, s meglepetve nézett körül, – hiszen én most veszem észre, hogy itt mi többen is vagyunk.

– Bizony vagyunk.

– Nem is találkoztunk eddig, – szólt Magduska.

– Az nem baj, most megismerkedünk, – felelte az egyik angyalka. Én vagyok *Gyöngédség*. Most is azt mondod, hogy nem találkoztunk?

– Persze, hogy találkoztunk! De hányszor!

– No ugy-e? Csak nem láttál, mert én láthatatlan vagyok, de azért jelen vagyok minden ember szivében, aki érez és szeret, akinek szülői, gyermekei, testvérei, jóbarátai vannak. Éreztél te is, ugy-e, Magduskám? De hadd mutassam be testvéreimet, mert csak ma este láthatsz minket, bár máskor is körülöttetek vagyunk. Tehát: az a kis fehérruhás barátnőm az *Ártatlanság*.

– Pá édes Magdusám, – szólt a fehérruhás angyalka. Én nélkülem nincsen a családnak kellemes karácsonyestéje. Én adom a mai estéhez az igazi bájt. Amit én a fülébe sugok a jó kis lányoknak, az teszi széppé karácsonyestét, azért Ártatlanság a nevem.

– És te kis rózsaszinruhás angyalka? Mi a neved?

– Én vagyok *Szeretet*.

– Szeretet? Oh mily kedves a neved. Nem találkoztunk máskor is?

– Hogyne! Nélkülem sem lehet a szent karácsony. De máskor is itt vagyok köztetek. Csak érzitek a jelenlétemet, de ritkán láttatom magam. Most is csak ugy véletlenül látsz engem. És mindnyájunkat, akik itt vagyunk. Jelenlétünket nem csupán karácsonykor tapasztaljátok, de ma este nemcsak érzed, hanem meg is láttál minket, Magduskám, mert te is testvérünk vagy ma estére.

– Édes kis Szeretet! – szólt egy aranyruhás angyalka, – rendben van minden?

– Igen. Minnen rendben van! Vizsgáld felül! De először jöjj ide, Magduska meg akar ismerni.

– Nagyon örülök – szólt Magduska, – hogy hivnak édes kis angyal?

– Én vagyok *Gondosság*, szólt az aranyruhás angyalka. Az én tisztem, hogy vigyázzak, legyen beszerezve minden, amire szükség van.

– Ma estére?

Jézuska postásai.

– Nemcsak. Máskor is. Nélkülem nincsen semmi. Én ott kell legyek véletek mindig az életben, minden lépésetekre vigyázok, a fületekbe sugom, hogy mit tegyetek, mi helyes, mi helytelen. Én vezetem édes mamával a háztartást, segitek neki a napi elfoglaltságai közt; én beszélem meg napközben és álmatlan éjszakáin édesapával, hogy mit tegyen holnap, egy hét, egy hónap mulva, mert máskép felbomlik a rend és vége a családnak, a rendnek, a boldogságnak.

– Mily édes vagy te drága kis Gondosság, – mondta Magduska.

– Neked is suttogtam sokszor a füledbe. Nem emlékszel? Amikor jösz haza az iskolából, én figyelmeztetlek, hogy tanulni kell. Amikor az irással, olvasással, számtannal, dolgozatokkal rendben vagy, én sugom neked a füledbe:

– Magduskám! Pakolj össze mindent, könyvet, irkát, pennát, kézimunkát ne hagyj künn, mert a cseléd félreteszi és nem kapod meg másnap, mikor az iskolába indulsz.

– Köszönöm, édes Gondosság, – és megölelte Magduska az aranyruhás angyalkát.

– Testvérkék! Jöjjetek ide! Gyorsan siessetek! Mit látok itt!

– Mit látsz, kis angyal, – szólt Magduska egy kékruhás angyalkához.

– A te szép kézimunkáidat, – szólt e kis angyal. De még az én nevemet nem ismered.

– Nem. Pedig hangod olyan ismerős. A szivembe csendül. Mondd, hogy hivnak?

– Én vagyok *Figyelem*.

– Emlékszem, drága kis angyal, reád. Véled sokszor beszélgettem, amikor azon gondolkoztam, mivel lepjem meg szülőimet és kis testvéreimet.

– Emlékszem! – szólt mosolyogva Figyelem.

– Bizony, – folytatta Magduska – restelem e találkozást. Tudod-e, hogy ha te nem jöttél volna segiségemre, nagyon fennakadtam volna. Sokáig haboztam, mit tegyek. Te segitettél, édes kis Figyelem, a meglepetésekkiválasztásánál.

– Nekem sokfelé ott kell lennem. Mert ha nem ügyelek és olyan ajándékot adnak egymásnak az emberek, amivel nem szereznek kellemes meglepetést, az ajándékozás célt téveszt. – Nem elég az, hogy adjunk másnak valamit, hanem olyant ajándékozzunk, ami nemcsak hasznos és szükséges is, de amit nem az ajándékozó kell adjon. Vagy ha nem is olyant adunk, amire föltétlen szüksége van valakinek, kell, hogy az ajándék valami olyan tárgy legyen, ami az életet széppé, kellemesebbé teszi. Egy szép könyv, egy disztárgy, egy finom játék, egy ékszer, vagy bármi más lehet ilyen ajándék. Még pénz is néha-néha.

– Ugye azért tanácsoltad, hogy kis himzett takarót adjak édesmamának, mert hiszen neki van már ilyesmi?

– Persze. De ez egy ujabb darab. Ilyesmi lehet, de ilyen nincs.

– Vagy édesapának ezt a himzett óratartót az éjjeli szekrényére.

– Ugy-e, mégis csak jobb, mintha édesapának a megtakaritott pénzedet adtad volna?

– Ne nevess, drága kis Figyelem. Azt hittem, ha pénzecskéimet édesapának küldöm

tőletek karácsonyra segitek az ő gondjain. Köszönöm figyelmeztetéseidet. Most már belátom, hogy helytelenül gondolkoztam, édesapának nem lett volna az én apropénzem elég még az ő ma esti vacsorájára sem.

– No, és Zsomborkának talán jó lett volna amit adni készültél?

— Ó jaj! Ne szégyenits meg engem drága Figyelem!

– Ne aggódj, Magduskám. A te eltört babád nem lett volna kellemes meglepetés Zsomborkának. Fiunak csak nem kell baba. És még hozzá az, amivel te már nem is játszol, mert meg van rongálva. Ne felejtsed el, hogy soha sem szabad olyant ajándékozni, ami nekünk fölösleges, amit nem tudunk használni, mert már elhasználtuk. Rongy nem kell senkinek. Csak olyant ajándékozhatunk tiszta szivvel, jó szándékkal, ami hasonló körülmények közt nekünk is kellemes meglepetés lenne.

– Azt sugtad nekem, édes kis Figyelem, hogy himezzek Zsomborkának nehány uj zsebkendőbe monogrammot. Vajjon nem lesz-e ez neki alkalmatlan ajándék? Hiszen van már neki sok szép zsebkendője.

– Ép azért fog neki örülni öcsikéd, mert nincs még neki monogrammos zsebkendője, s mert a szép új zsebkendőket nemcsak az ő testvérkéje készitette, hanem ő is himezte bele a monogrammokat.

– De még milyen szépek a himzések! – szólt egy zöldruhás kis angyalka.

– Be se mutatkozol Magduskának? – kérdezte Figyelem.

– Hogyne! Csak vártam, hogy sor kerüljön reám. Mert eddig én a karácsonyfát diszitettem. Szép? Nézzétek meg, kivánságotokra feldiszitettem. Most jutottam ezekhez a himzésekhez és önkénytelenül fölkiáltottam. De hadd mutatkozzam be neked, édes kis Magduskám. Én vagyok *Jóizlés.*

– Gondoltam, te kedves kis angyal, hiszen olyan szép ez a karácsonyfa. Nagyon, de nagyon kedves vagy. Te is és mind. Köszönöm, hogy jó helyre tetted a kézimunkáimat. Amint bejönnek enyéim, azonnal meglátják. Igazán izlésesen van minden elrendezve.

– No, de eltelt az idő! Csak én vagyok még itt, aki nem beszéltem ma este Magduskával. Jöjj, drága kis lány, ölelj meg engem is, én vagyok *Vidámság.*

– Örülök, kedves Vidámság, hogy látlak. Nagyon szeretünk téged is, oly jó, ha köztünk vagy. Nem is gondoltam soha, hogy téged is látlak valaha, de éreztem számtalanszor jelenlétedet és sokszor úgy vágytunk utánad. Becsalogattalak téged gyakran, ha az én jó szülőim arcán gond ült és te mindig eljöttél, ha hivtalak. Köszönöm, drága kis testvérem, hogy mindig teljesitetted kivánságaimat, amikor óhajtottalak.

– Testvérkéim, – szólt most Gondosság: – készen van a karácsonyfa. Mindnyájan búcsuzzunk Magduskától, vigyük át a szép karácsonyfát és az ajándékokat a másik szobába, tünjön el a tettünk, de lelkünk maradjon itt e kedves házban.

– És énekeljünk mindnyájan, – szólt Vidámság.

Magduska érezte, hogy az angyalkák arcát csókolják, hallotta éneküket:

Menyből az angyal
Eljött hozzátok . . .

De nem látta már őket, eltüntek, mert az Isten őket igy teremtette. Fölült a diványon, nagyot ásitott és nézte, amint az angyalok éneke mellett az egész család siet a karácsonyfához. Édesmama kézen fogta Magduskát, bevezette a karácsonyfához, ahol ott voltak lélekben mindazok az angyalok, akikkel Magduska csak az előbb – beszélgetett.

Együtt voltak a családdal Ártatlanság, Szeretet, Gondosság, Figyelem, Gyöngédség, Jóizlés és Vidámság, e hét kedves angyal, akik igazán kellemessé tették a családnak a szép karácsonyestét.

A kis postáskisasszony.

Alig tiz s néhány éves még,
Nincsen játéka már,
Kora reggel és délután
A — hivatalba jár.

Ragaszt és mér az asztalán,
Kezén jár száz csomag,
És mindegyiken az irást
Kutatja hallgatag.

Ruha van ebben. Abba meg
Cukorkát küldenek.
— Be jó is annak, akinek
Szántak az emberek!

Lelkét ilyen s más gondolat
Repesve járja át,
Miközben újra jönnek, és
Megverik ablakát.

Kicsiny dobozt hoznak s ezen
Jegygyűrű *szócska áll.*
Olvassa, nézi, nézi, és a
Sóhaja messze száll . . .

Bakkay Béla.

Mesétlen Mátyás.

– Irta: Kertész Mihály. –

I.

Mátyás nem ismerte a szüleit. Hatalmas kórház fehérre meszelt szobájában látta meg először a napvilágot s mielőtt még ráeszmélt volna arra, hogy az a sápadt arcu asszony, ki reszkető karjaiban tartja, az édes anyja, – cifrán öltözött, messziről illatozó uri nők jöttek érte s a jótékonyság nevében leszakitották anyja kebeléről.

A szegény asszony, amikor látta, hogy harmat-gyönge testü kicsiny fiát elveszik tőle, hangtalan, csendes zokogásba kezdett, – (igy sirhat az almafa, amikor a kegyetlen őszi vihar letépi félig-érett gyümölcsét) – de a cifrán öltözött urinők megvigasztalták, hogy csupa ember-szeretetből teszik, amit tesznek és hogy sokkal jobb dolga lesz Matyikának, mintha bizonytalan sorsu anyja mellett maradna.

A szegényasszony hitt a vigasztaló szavaknak, felhagyott a sirdogálással, megcsókolta még egyszer Matyikát s utnak bocsájtotta.

II.

Matyika most egy másik nagy épületbe került. Ezt az épületet lelenc-háznak hivták és sok-sok oly apróság volt benne, mint Matyika.

Matyika nevét itt beirták egy vastag bőrkötéses, réz-sarku könyvbe, aztán átadták egy fehérköténves, fehér bóbitás nénikének, aki Matyikám kivül még vagy husz kis gyereknek viselte gondját. Egy szóval ettől a naptól fogva ez a fehér-köténves néni lett a Matyika anyja. Ő vigyázott rá, ő adott neki enni, ő gondoskodott tiszta ruháról. De ez volt minden, amiben teljesen kimerült anyai gondossága. Semmi mással nem törődött és hiába sirt néha Matyika félnapig, nem tudta megvigasztalni, mert nem értette meg panaszát. Ugyanis csak édesanyák értik meg az ilyen kicsiny gyerekek sirását, ők tudják megkülömböztetni az idegen fülnek egyformának tetsző sirást, ami a kisgyerekek beszéde. Az a fehér köténves néni azonban, mivel nem az édesanyja volt Matyikának, nem tudta, hogy sirásával éhségről panaszkodik-e, vagy a gyomrocskáját fájlalja, vagy talán melegen duruzsuló, babusgató anyai beszédre vágyik-e? Neki egyforma volt minden sirás és pedig egyformán bosszantó. Roppant felbőszült, amikor sirni hallotta Matyikát s durván rákiáltott ugy, hogy ijedten rezzent össze az ártatlanság s elhallgatott. Csak mikor aztán nem látta ágya körül forgolódni a fehér köténves nénit, akkor kezdett ujra halkan szipogni, mint akinek valami ki nem elégitett vágya van. Nem tudta, – hogyan is tudhatta volna! – hogy mire vágyik. Éhes nem volt, nem fázott, tiszta ruhát is rendesen kapott és mégis hiányzott neki valami.

Igy nőtt, erősödött Matyika, fejlődött testecskéje, kicsiny agya működni kezdett, értelmes emberke lett belőle s már hogy gondolkozni is tudott, még inkább érezte azt a megnevezhetetlen vágyat, mely piciny korában is könnyeket csalt szemébe. De még most sem tudta megmagyarázni magának, hogy tulajdonképen mi is, ami hiányzik neki, ami után jobban vágyakozik, mint a friss vizre, éhség-csillapitó eledelre s enyhe melegre . . .

III.

Már járni tudott Matyika, amikor a lelencházból is elkerült. Nagyon sok kisgyereket hoztak a lelenc-házba, akiknek helyet kellett csinálni, miért is a nagyobbacskákat elvitték innen. Igy sor került Matyikára is. A vastag, bőrkötéses, rézsarku könyvből kivezették a nevét s átadták egy faluśi öreg parasztasszonynak.

Ez a falusi asszony havi pár koronáért elvállalta Matyika nevelését, magával vitte falujába s most ő lett az anyja.

A faluban igen unalmasan teltek eleinte Matyika napjai. Az öreg asszony rendszerint korán reggel elment hazulról s csak délben jött haza, akkor enni adott Matyikának s aztán ujra eltávozott s csak este tért vissza. Az a pár korona ugyanis, amit Matyikáért kapott, nem volt elég a megélhetésre s azért napszámba járt s igy Matyika egész nap egyedül ődöngött az egyszobás, alacsony lakásban. Néhanéha az ablakhoz totyogott s kicsodálkozott a néptelen, csendes utcára s visszaintegetett a bólogató öreg akácfáknak, majd az ágy alá mászott s elbabrált az ott talált cérnagurigával. Ez volt az egész szórakozása napközben, mig az öreg asszony valahol a faluban járt, dolgozott, fáradt a kenyérért.

Igen nehezen várta Matyika esténkint az öreg asszonyt, mert mindig remélte, hogy valami meglepetést hoz haza számára, valamit, ami végre lecsillapitja a napról-napra mind jobban és jobban gyötrő vágyát, mely olthatatlan szomjusághoz hasonlóan kinozta most már. Egyre erősebben érezte Matyika, hogy valami hiányzik az életéből, valami nagyon fontos szükséglete nem nyer kielégülést, hogy boldogsága nem lesz teljes addig, mig hozzá nem jut ahoz a valamihez, amiről maga sem tudta, micsoda.

De hiába várta az estéket s vele az öreg asszonyt, egyik sem hozta a várt meglepetést. Az asszony rendszerint holt-fáradtan jött haza s néhány mogorva szót dörmögött csak Matyikához, aztán lefektette s maga is lefeküdt és a következő percben már mélyen horkolva aludt.

Matyika azonban még sokáig ébren maradt s kerekre nyitott szemmel bámult a szoba

sötétjébe, mintha várna valamit. Valamit, ami enyhülést hozna neki.

IV.

Egyszer Matyika, amikor napközben, nagy egyedüllétében ismét kibámult az alacsony ablakon, egy hozzája hasonló apró gyereket látott az ut porában játszadozni. E látványra hirtelen felcsillant a szeme, kis szive hevesen kezdett dobogni s ugy érezte, hogy végre megtalálta, amire oly rég óta vágyakozott.

Megzörgette az ablakot s amikor az idegen gyerek odafigyelt, integetni kezdett neki. A kisgyerek rögtön odament hozzá s felpipiskedve az ablakhoz, megkérdezte:

– Ki vagy te?

– Matyi, – válaszolt. – Hát te?

– Én Jani. Sóvágó Jani. Ott lakunk a templom hátamegett. Gyere ki, megmutatom a házunkat. Aztán majd játszunk.

– Mit játszunk? – csodálkozott Matyi, aki először hallotta ezt a szót.

– Hát majd csak kitalálunk valamit. Lovacskát vagy „csere ide párom"-ot, de ha akarsz, lehet kergetősdit is.

– Jó, nem bánom – egyezett bele Matyika. – Várj, mindjárt megyek.

Gyorsan kisietetett a házból s kilépett az utcára. Most először, egyedül. Meg is volt kissé illetődve s első percben szólni is alig tudott uj, egyetlen barátjához. De aztán mind inkább összemelegedtek s észre sem vették, hogy rájuk lopódzott az este. Csak mikor az öreg asszony, Matyika mostani anyja, rájuk kiáltott, akkor riadtak föl a játék okozta elmerültségből:

– Hát te mit csavarogsz az utcán? – ripakodott Matyikára az asszony. – Takarodj rögtön be!

Matyika fájó szivvel, lehorgasztott fejjel somfordált befelé, de amikor fekvő-vackába bujt, boldogan gondolt a délutánra, mely tele volt ujdonsággal s izgató, soha eddig át nem élt eseményekkel.

Ezután már nem voltak oly unalmasak a Matyika napjai. Amint az öreg asszony kihuzta lábát a házból, azonnal az utcára sietett, megkereste Janit, – vagy legtöbbször már Jani várt reá – s együtt eltöltötték az egész napot. Most ugy érezte Matyika, hogy teljes a boldogsága, semmije sem hiányzik. Az a gyötrő vágyakozás lelohadt benne.

De csak rövid ideig tartott a megnyugvás. Pár hét után be kellett látnia, hogy bármennyire is boldoggá teszi a Jani barátsága s bármennyire is kellemesen elszórakoztatja a napestig tartó játék, valami még mindig hiányzik neki. Valami, amire még a játéknál is jobban vágyott.

De hát hiába volt az erős vágyakozás, a vágy csak vágy maradt s épen ezért Matyika sohasem tudott ugy szivből kacagni s oly igazán örvendeni a madárcsicsergésnek, a bizsergető napsugárnak, a pillangó szivárványos szineinek, mint a többi gyerekek, akikkel Jani révén összeismerkedett...

V.

Matyika aztán abba a korba jutott, amikor iskolába kellet iratni. Ekkor ismét visszakerült a nagyvárosba, valami árvaházba s ezzel belépett a küzdő emberek végtelen sorába.

Reggeltől estig tanulnia kellett a szigoru felügyelők ellenőrzése mellett. Csupa idegen ember vette körül, akik mellett egy pillanatra sem érezte a szeretet melegét. Fizetésért tanitották, nevelték, ügyeltek reá ezek az emberek, akiknek eszébe sem jutott, hogy okát keressék annak a mély szomoruságnak, mely ott ült Matyika szemében s kutassák annak a különös vonásnak eredetét és magyarázatát, mely annyira mássá tette Matyika arcát a vele egykoru gyerekekétől.

Most Matyika nem érezte többé kielégitetlen vágyát. Tanulás közben teljesen megfeledkezett róla, mélyen eltemette magában s minden gondolata csak a tanulás volt. Vas-szorgalommal, egy pillanatra sem ernyedő kitartással tanult, készült s rövidesen a legjobb hirnevet küzdötte ki magának. Tanárai elragadtatással beszéltek róla s nagy jövőt jósoltak neki.

S a jóslat be is vált.

Mire Matyikából Mátyás lett, már az iskola falain tul is ismerték a nevét. Amikor pedig kikerült az iskolából, szinte széditő gyorsasággal emelkedett felfelé a dicsőség és hirnév magaslatán. Neve messze országokat bejárt, a népek milliói hallgattak szavára, százezrek táplálkoztak tudásából. Egyik kitüntetés a másik után érte és a hirnévvel gazdagság, jóllét, pompa, gondtalan élet járt. Gyönyörü palotában lakott, melyben elfeledte egykori nyomoruságos életét, szegénységét, fiatalkorának hihetetlen nélkülözéseit.

És Mátyás mégsem volt boldog.

Akármennyire is duslakodott a gazdagságban, bármennyire is fürdött a hirnév, dicsőség fényében, – érezte, hogy élete nem teljes, valami csöppnyi kesernyésség megrontja boldogsága mézét.

Fiatal, szép felesége meg is kérdezte tőle:

– Miert nem tudsz soha semminek örvendeni teljesen? Miért van valami szomoru borongás a tekintetedben akkor is, amikor a legboldogabbnak kellene lenned? Miért van ez?

– Nem tudom, – válaszolt Mátyás csendesen, hosszu gondolkozás után. – Magam is sokat töprengtem már ezen és nem tudok választ adni magamnak. Valami ürességet érzek a lélkemben. Mintha kiloptak volna onnan valamit, valami értékes kincset, amit nem pótolhat sem a gazdagság, sem a hirnév.

VI.

Egyszer aztán világos lett mtnden Mátyás előtt.

Mátyásnak fia született. Aranyos, szőke

angyalka. Gyönyörüség volt ránézni és most Mátyásnak egyéb gondja sem volt, mint hogy minél boldogabbá tegye fiát. A legszebb ruhákban járatta, két hires orvos vigyázott állandóan az egészségére, egész szobát töltöttek meg a legkülönösebb és drága játékok, melyekkel a szülők elhalmozták szeretett magzatukat s messzeországokból hozattak melléje nevelőket.

De bármit is adtak a gyermeknek, nem tudott teljesen örvendeni s egyre csak azt hajtogatta:

– Mást akarok!

Amikor a bársony ruhácskát ráadták, akkor is azt gügyögte:

– Mást!

És mikor a magától járó vonatot kapta, akkor is azt mondta:

– Mást!

És a vastag képeskönyv sem elégitette ki s akkor is igy szólt:

– Mást, apuka!

– Hát mit akarsz? – kérdezte Mátyás kisfiát.

És a gyerek odakuszott apja ölébe, két gömbölyü kis karjával átfonta nyakát s ugy kérte:

– *Mesélj valami szépet nekem, apuka!*

Mátyásban egyszerre elhült a vér s szinte megállott a szivverése. Most hirtelen megértett mindent. Megértette, miért nem tudott soha teljesen örvendeni, miért nem volt soha tökéletes a boldogsága s mi az, aminek hiányát egész életén át keserüen érezte...

Lehorgasztott fővel hallgatott hosszu percekig, s amikor kis fia ujra sürgette a mesét, kibuggyant szeméből a könny és halk hangon vallotta:

– Én, fiacskám, nem tudok mesélni... mert... mert nekem sohasem mesélt senki...

A gyerek csodálkozó-kerekre nyitott szemmel nézett fel apja szomoru arcára s ugy mondta sajnálkozva:

– Szegény apuka . . . még mesélni se' tud!...

A teve meg az egér.

Egyszer egy teve, mit gondolt, mit nem magában, elég az, hogy faképnél hagyta a gazdáját s elindult világgá. Kötőfék volt a fejében s a kötőfék hosszu szára vonszolódott a földön utána. Meglátja ezt egy kis egerecske s hopp! szájacskájával megfogja a kötőfék szárának a végét, hirtelen elébe iramodik a tevének s megy előtte, mintha ő vezetné.

– Na lám, cincogott a kis egér, micsoda egy erős egér vagyok én!

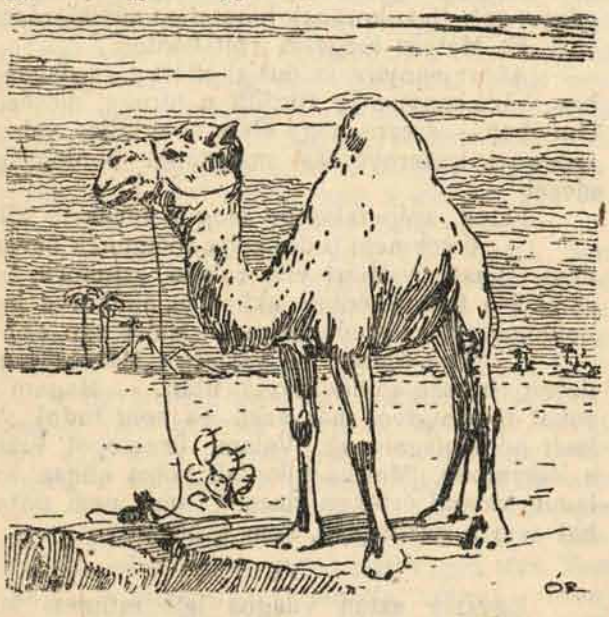

A teve nem szólt semmit, csak mosolygott magában s szép csendesen mendegélt a hencegő egerecske után. Az meg csak cincogott tovább:

Szép, szép, ó de szép,
Én vezetem a tevét!

Igy cincogott, hencegett az egerecske, de egyszerre csak torkán akadt a nóta. Az ám, egy nagy folyó partjára értek: nosza, egerecske, vezesd át ezen a tevét!

– Előre, előre! Mit álldogálsz, hős egér? Vezess át a folyón, hisz csak térdig ér! szólalt meg a teve.

– Felelte az egerecske:

Van eszem, hogy nem teszem,
Mély ez a viz énnekem!

– No, mindjárt megmutatom, hogy nem mély, – mondotta a teve s azzal bement a folyóba, megállott a közepén.

Látod-e te, kis egér,
A folyó csak térdig ér.

– Az ám neked, de nekem! – válaszolt a kis egér.

Ami neked térdig ér,
Megful abban az egér.

Igy cincogott, aztán könyörgésre fogta:

Jere vissza, végy hátadra,
Vigy által a tulsó partra!

– Jól van, mondotta a teve, általviszlek, de előbb fogadd meg, hogy nem hencegsz többet.

Azt cincogta, nyöszörögte a kis egér:

Esküszóval fogadom,
Magam többre nem adom,
Mint a mennyit ér
Egy kicsi egér.

– Ugy legyen, – mondotta a teve s átvitte a folyón az egerecskét.

Öcsike Kisbaczonban.

Majd máskor mondom el, gyerekek, hogy s mint kerültèk haza az unokák Nagyapóka kisbaczoni házába. Félek, hogy el találnék érzékenyedni s megríkatnálak titeket is. Már pedig az mégis csak furcsa volna, ha egyszerre csak hullani kezdene a könnyetek olvasás közben, valaki megkérdezné, hogy mit is olvastok ilyen nagy könnyhullatással s azt felelnétek rá:

– Ö . . . Ö . . . Ö . . . Öcsike nadselü gondolatát!

. . . Nem, nem. Elég, hogy Nagyanyókának meg Nagyapókának hullott a könnye, mikor a kisbaczoni kert fenyőfasorából előbukkant a kocsi, megállott a ház előtt s egymásután szedelőzködtek le a pesti unokák. Egy esztendeje nem látták Nagyapókát, Nagyanyókát, és négy esztendeje nem voltak Kisbaczonban. Négy esztendeje! Maricza, Hancika nincsenek is még négy esztendősek: ők most látták meg először Nagyapóka házát, kertjét.

Dehát hányszor mondjam még, hogy nem erről akarok beszélni! Ejnye Nagyapóka, idestova hatvan esztendeje lesz, hogy a betűvetés mesterségét megtanulta, s most nem tud parancsolni a tollának?

Csak azt akarom elmondani, hogy Öcsike még jóformán végig sem szaladgálta a házat, az udvart, a kertet, a csűrt, az istállót – egyszerre csak elébe áll egy kisbaczoni gyerek.

– Ismer-e még, Öcsike urfi?

– Ismerlek hát. Virág Jóska vagy te.

– Hát nem felejtett el négy esztendő alatt, Öcsike urfi?

– Nem én. De még azt sem felejtettem el, hogy négyesztendővel ezelőtt nem magáztál, s nem szólítottál úrfinak. Hát azóta se lett nagyobb úr belőlem, ámbár kitünően végeztem el az első elemit.

Felragyogott Virág Jóska szeme, s mondta nagy vidáman:

– No, hála Istennek, hogy az maradtál, aki voltál, édes Öcsikém! Gondoltam én azt mindjárt . . . azért is hoztam ajándékba neked ezt a sárgarigót. Magam fogtam. Nem tudott még jól repülni. De most már kalitkában kell tartani. Majd meghallod, milyen szépen fütyül!

– Köszönöm, köszönöm, – mondta Öcsike. Szaladt a kamarába, mert emlékezett arra, hogy négyesztendővel ezelőtt hevert ott a lim-lom között egy deszka-kalitka. Megtalálta ugyanazon a helyen. Gondosan letörülgette, aztán beletette a sárgarigót s büszkén mutogatta a testvéreinek meg a többi gyereknek, hogy micsoda nagyszerű ajándékkal fogadták őt Kisbaczonban. Mind

újjongva ugrálták körül a kalitkát, csak közbe komolyodott el, a legnagyobbik unoka.

– Te Öcsi, nekem valami eszembe jutott erről a kalitkába zárt madárról. Neked nem?

Öcsi úgy tett, mintha nem hallotta volna Évike

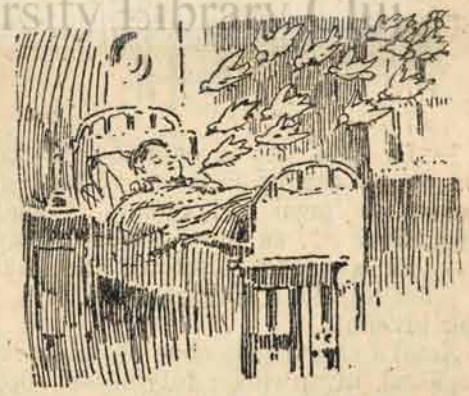

kérdését, de ettől a perctől fogva ő is elkomolyodott. Úgy látszik, neki is eszébe jutott valami.

Aznap este korán lefeküdtek, hiszen fáradtak voltak mind a hosszú utazástól. Öcsike az ágya mellé tette a sárgarigó kalitkáját.

Különös álma volt ezen az éjszakán Öcsikének.

Nagy surrogást-burrogást hallott és egyszerre száz meg száz sárgarigó repült feléje.

– Nem jutott eszedbe valami? – kérdezte a legnagyobb, aki talán a királyuk volt.

– Ugyan mi jutott volna eszembe? – mondotta Öcsi.

– Hát egy kis történet az édesapád gyerekkorából, – felelte a sárgarigók királya. – Tudom, hogy olvastad Nagyapóka könyvében. Igaz, hogy nem sárgarigóról szól, csak egy közönséges anyaverébről . . .

– Igen, igen, emlékszem, – szólt Öcsi.

Édesapám elcsalta az anyaverebet egy kegyetlen falusi gyerektől . . . Azt mondta neki, hogy elereszthetí bátran csak kiáltsa utána ezt a szót: kákánbukifornyehorgyeminomen, s a veréb tüstént visszajő . . . A gyerek elhitte, elengedte a madarat, de a szót nem tudta kimondani s az anyaveréb hazaszállott a fiókáihoz . . .

– Lám, lám, – mondta a sárgarigók királya. – Örülök, hogy eszedbe jutott. Hát egyéb nem jutott eszedbe?

– De igen, – felelte Öcsike. – Eszembe jutott az is, hogy ezt a sárgarigó-fiókát valahol nagyon sirathatja a mamája.

– Bizony, – mondta a király. – Nézd meg. Itt van. A madarak nem tudnak könnyezni, de azért látod rajta, úgy-e, hogy milyen szomorú?

– Látom... vagyis... érzem, – felelte Öcsi.

– Hát aztán egyéb nem jutott-e eszedbe? – kérdezte a király.

– De igen. Az is eszembe jutott, hogy három nappal ezelőtt én is rab voltam egy nagy, négyemeletes pesti kalitkában . . . mint ez a sárgarigófióka . . . és most szabad vagyok . . .

– Ez is eszedbe jutott? No, akkor jól van! – kiáltott fel a sárgarigók királya. – Mehetünk híveim!

Azzal a sárgarigók népe olyan surrogással-burrogással, olyan vidám fütyöléssel röppent el, hogy – Öcsike szeméről is elröppent az álom. Felült az ágyban. A madárfüttyöt hallotta tovább is. Persze, hiszen reggel volt már, s a nyitott ablakon behallatszott a gyümölcsös kertből ezernyi-ezer madár füttye, csicsergése. A sárgarigó-fióka búsan, hallgatva gubbaszkodott a kalitkában.

Öcsike egy szempillantás mulva kiugrott az ágyából. A többi gyerek édesen aludt még. Fogta a kalitkát, az ablakhoz vitte, kinyitotta az ajtaját s azt mondta a fiókának:

– Eredj, eredj az édesanyádhoz kicsi rabmadárkám . . . *eszembe jutott minden* . . .

A fióka boldogan röppent el s egy pillanat mulva eltünt a gyümölcsfák között. Öcsike pedig visszafeküdt az ágyába s újra elaludt. Édeset álmodhatott, mert mosolygott álmában.

. . . Hát így végződött Öcsikének első *nadselű gondolata* Kisbaczonban.

Karácsonyi levél.

– Évike levele Elek nagyapónak. –

Nagyapó, lelkem, irja nékem,
Hogy értesitsem még e héten:
Beszéljen-e a Jézuskával?
Irjam meg bátran, hogy mi kéne
Karácsonynak szent ünnepére,
S nyomban beszél Vele magával.

Nagyapó, lelkem, nem is sejti,
Hogy mily nehéz, nagy gondba ejti
Unokáját e kis levéllel.
Be könnyü volt felelnem másszor,
De most nehéz, nehezebb százszor –
Már két levelet téptem széjjel.

Az elsőben, mit széjjeltéptem,
Nagyapó, lelkem, arra kértem,
Hogy Jézuskától sokat kérjen.
Sok-sok játékot összeirtam,
Annyit, lelkem, mennyit csak birtam –
Mindent, mi volt egy árjegyzéken.

Telhetetlen! – tört ki belőlem –
Mit gondol majd maga felőlem!
És szégyenemben sirni kezdtem.
Mindjárt másik levélbe fogtam,
Es amiként máskor is szoktam,
Egy-két játékot kértem ebben.

Mig e levelet irogattam,
Szomszéd szobában, jól hallottam,
Apám s anyám miről beszélnek.
Arról beszéltek – miről másról? –
A rettentő nagy drágaságról, –
Hogy mily nehéz most a szegénynek!

„Karácsony is itt van maholnap,
S fenyőfát talán nem is hoznak",
Mondta anyám s nagyot sóhajta.
„S ha hoznak, szörnyü lesz az ára,
Ne ís gondolj most szép nagy fára,
Mondta apám – s mi lesz alatta?

Itt elhallgattak mindaketten,
Elég volt ennyi. Megértettem . . .
E hallgatás, jajj, mennyit mondott!
Oh, Istenem, nagyapó, lelkem,
Hány fenyőfa az ősi telken . . .
S itt *egy* okoz mi szörnyü gondot!

Hisz, leszen itt majd karácsonyfa,
Nagyapókának irok nyomba –
Nagy gyorsan így gondoltam én el.
S miben egy-két játékot kértem,
E levelet is széjjeltéptem – –
Csakúgy repült ez szerteszéjjel.

Oh, Istenem, mi történt vélem!
Talán átok van-e levélen:
Az első szó nem jut eszembe.
Hogyan is kezdjem? Hogyan kérjem,
Hogy egy fát halálra itéljen!
Reszket a toll gyönge kezemben.

Hogy egyet, csak egyet kivágjon,
Hogy érettem halálra váljon
Egy fa, melyet Ő ültetett el!
Érettem, ki láttam, mint ápolta,
Talán enyém lesz, azt gondolta,
És gondozá nagy szeretettel.

Nem, nem, ne légyen karácsonyfa,
Ne légyen arra semmi gondja.
Játék? Most az sem kell énnékem.
Oly sok árva, nálam szegényebb,
Kiknek sorsa százszor keményebb – –
Nagyapó, lelkem, nékik kérjen!

Egy Afrikában rekedt gólya kalandjai.

– Irta: Ewald Károly. –

II.

– Természetes, hogy mi is növünk, — mondá a gólya. A fű a réten, a nád a mocsárban s a gabona a mezőn, mind megnő minálunk is természetes nagyságra. A fák új gallyakat hajtanak, a gallyakon friss zöld levelek bujnak ki s a fák minden évben nőnek egy darabot. De itt délen úgy nő minden, szinte ész nélkül.

– Ebben igaza lehet kegyelmednek, – szólt a fügefa. De most van az az évszak, amelyben mindennek csirázni, rügyezni, bimbózni kell korlátlanul. Hiszen a talaj oly termékeny, az eső oly bőségesen szakad és a nap oly csodaszépen süt! Ily körülmények között senkisem hallgat az észre, tudja. – Vagy kegyelmedéknél nem igy van ez az év legszebb szakában?

– No csak módjával, kedves fügefám, csak módjával, – felelt a gólya. Mi ott fönn északon meggondolt emberek vagyunk és nem rontunk el semmit a tulságos buzgalommal. Mindennek megvan a maga ideje, annak is, hogy egy kissé kirugjunk a hámból és mulassunk. De ez nem tart sokáig. Azután gyermekeink születnek s azokról kell gondoskodnunk. És a télre is gondolunk vele. Vagy készleteket gyüjtünk a télre, vagy téli álomra bujunk el vagy leutazunk a délvidékre. Igy vagyunk mi és csak ez a helyes. Ugyan micsoda élvezet lehet az, hogy minden erőnket igy egyszerre elpazaroljuk, egymás tetejébe nőjjünk és orditozzunk, hogy senki se kapjon helyet és ne értse egyik a másikat.

– Jaj, hogy bizsereg bennem! – kiáltott a fügefa. Hihetetlen, hogy bizsereg! Még az ilyen vén, odvas fügefa is, mint én, érzi a legvékonyabb gallyában is ezt a furcsa bizsergést. Hát még milyen jó kedve lehet a papirusznak, aki kegyelmedet igy megijjesztette ... Nézze csak... Most kapják a papiruszok virágernyőiket. Hát nem szépek? Egész erdő! ... Legalább tiz rőf magasak. Kismadarak fészkeiket rakják bennük s ugy dalolnak, hogy az ember szive majdnem elolvad a gyönyörüségtől ... Nézze csak ott az ambak növényt ... Kétszer olyan magas, mint a papirusz cserje ... Ágain és levelein tüskék merednek ... És milyen szép sárga borsóvirágai vannak! Nincsenek ilyen növények kegyelmed hazájában?

– Nincsenek, — felelt a gólya. Bizony, ilyenfélék nincsenek. Megfogadom, hogy szépek is az ilyen fák, de hogy birják ki a telet ... a viharokat?

– Nálunk tulajdonképpen nincs is tél. Mi az, hogy: tél? Ugyan mondja el nekem! Én nem ismerem a telet.

– Én sem. Hiszen én mindig elutazom előle. De azok a madarak, akik otthon maradnak, sokat beszéltek nekem róla. Borzasztó hideg van akkor. A fagy megszállja a földet ... a vizeket mindenütt jég boritja ... hó hull nagy pelyhekben és betakarja az egesz földet ... És bizony nem sok ennivalót találnak az elkényeztetett madarak ... Csak a legközönségesebbek és a legszegényebb igényüek tudnak keresztülvergődni a télen. A rovarok kipusztultak vagy a föld alá bujtak. A békák beássák magukat a tófenék iszapjába, ott fekszenek fölfelé tátott szájjal és várják, mig a tavasz föloldja a jeget. Juj, ez borzasztó lehet. Én csak hallomásból tudom mindezt.

– Ugy? – szólt a fügefa és elgondolkozva rázta új leveleit. Közelről még én sem láttam ezt a dolgot. De az ott távol keleten, fehér hegycsúcson, ami az egész vidék fölött kiemelkeeik ... az ott hó.

– Honnan tudja ezt? – kérdé a gólya és arrafelé tekintett.

– Ha a nap egy darabig már jó forrón sütött, akkor megolvad az a fehérség, viz lesz belőle. Ebből látom, hogy hó volt. És azután az a viz sok-sok kisebb-nagyobb patakba gyülemlik össze és ide fut a völgybe, beleömlik a Nilusba és áradáskor segit az esőnek. Ezek a csacsogó patakok sokat meséltek nekem arról, hogy milyen hideg van odafönn, azokon a hóhegyeken ... És meséltek arról is, hogy miképpen olvad el a hó, hogyan futnak aztán ők a völgybe, ahol egyre melegebbek lesznek és ölelgetik a papiruszt, az ambaknövényt, a lótuszvirágot s mind a többi növényeket ... Igazán úgy bizsereg ilyenkor bennem a vér, pedig hát mindebben semmi részünk ...

– Jó, jó ... De mit csinálnak majd ezek a növények, ha jön a rossz idő, amit én télnek nevezek s amiről kegyelmed nem akar tudomást venni, – kérdé a gólya. Ugy az ambakbokor nem marad mindig húsz öl magas és nem hord mindig narancssárga virágot.

– Nem bizony, – felelt a fügefa. Ha jön a rossz idő, – amikor egy csöpp eső sem esik és a patakok nem jönnek a hegyekről – és minden száraz és szomorú, mert a nap oly rettenetesen tüzel, – akkor az ambaknövény meghal. Elszárad egész a gyökeréig. De a többi megmarad belőle a földben, amig ujra esőt nem kapnak. Ekkor új ágakat és új virágokat hajt, megint husz rőf magas lesz, szép lesz és boldog, amilyennek most látja itten. – Hát a kegyelmetek hazájában nem történik ilyesmi?

– Dehogy nem, – válaszolt a gólya. Nekünk is vannak ilyen növényeink, de sokkal kisebbek. Majd máskor mesélek ezekről. De most nagyon éhes vagyok. Hát hol marad az a kigyó, amelyet nekem igért?

– Szent Isten ... erről meg egészen megfeledkeztem, olyan erős társalgásba merültünk,

– mondja a fügefa. Most majd ügyelek s mihelyt jön egy kigyó, jelt adok kegyelmednek. De tanácsolom, hogy csőrével és karmaival készen álljon a harcra, mert amint már mondottam, ezen a tájon szép nagyok ám a kigyók.

– Semmiesetre sem nagyobbak, mint az én étvágyam, – vágott vissza a gólya.

Azután mindketten hallgatásba merültek.

A fügefa suttogott leveleleivel és figyelt, hogy nem jön-e a kigyó, amit vendégének igért.

A gólya fönnült a fügefa tetején s onnan bámulta a csodálatos tájékot.

Sohasem látott még ilyet. Hogy fakadt, rügyezett, bimbózott, nőtt, zsongott itt minden!

A folyó partját, mely a minap még száraz és kopár volt, most magas, virágzó növények boritották s a meleg szélben ringatózva nézték magukat a folyó tükrében.

Minden ágon tarka madarak üldögéltek, röpködtek és daloltak. Minden virágo ragyogó, szines pillangó hintázott. A réseken embermagasságu, hatalmas füvek pompás zöldje terült el. Szarvasok és antilopok nagy csapatokban száguldoztak a fűben.

Azután egy nagy bivalycsorda taposta le a füvet. De reggelre a fű már ujra kiegyenesedett.

Jött azután több száz elefánt, ormányaikkal csapkodva a levegőben, bőgtek és trombitáltak, hogy hallgatni is szörnyü volt.

Azután a kisfejü, hosszunyaku zsiráfok következtek. Jöttek a gazellák, a finom, kedves testü kis állatok. És jött az otromba orrszarvu, már a látása is rémitő volt. A leopárd is átsurrant a magas fűben . . . s mikor leszállt a sötétség, orditott az oroszlán, hogy mindenki reszketett a félelemtől és senki sem mert megmoccanni.

S olykor-olykor valami más orditás is hallatszott, amely még erősebb, még rettenetesebb volt, mint az oroszláné. Még a fák is megremegtek az erdőben, ugy hogy a kis madarak lepotyogtak ágaikról.

Az énekesek mind elhallgattak, minden állat megmerevedett a helyén és hallgatott.

– Vajjon ki lehet ez a szörnyeteg? – kérdé a gólya.

– Senki más, mint a nilusi ló, – felelt a fügefa. Ez aztán tud orditani, ugy-e? De azért nem kell tőle félni, nem akar semmi rosszat. Ez csak szórakozásból ordit. És, természetesen, azért is, hogy tüdejét müködésbe hozza. Egyébként onnan, ahol kegyelmed ül, jól láthatja is a folyóban . . . Lemegy a folyó fenekére és ássa az iszapot. Ha aztán kifogy a szuszból, visszajön a viz fölszinére . . . Néha kimászik a Nilus kis szigetére és ott játszadozik a gyerekeivel . . . Nem látja?

— Látok valami borzasztó csunya, nagy disznót. Jaj istenem, milyen ronda! – Ugy van, a hátán van egy kölyke, ez még undokabb . . . Valóságos hájtömeg! A kicsi ott ül az anyja nyakán . . . Most mennek a szigetre és hemperegnek a fűben . . . Most röfög az a kis disznó . . .

– Igen, ez a nilusi ló, – mondotta dicsekedve a fügefa. Ugy-e, a kegyelmetek északi hazájában nincs ilyenféle jószág?

– Nálunk is vannak disznók. De hála istennek, azok nem csatangolnak ilyen szabadon és nem botránkoztatják az embert. És a mi disznóink nem ilyen nagyok és nem ilyen csunyák. Hiszen ez bosszantóan otromba, utálatos állat. Nálunk az emberek a disznókat ólakba zárják, hogy ne futkározzanak a rendes teremtmények között.

– Milyen elfogult kegyelmed az emberekkel szemben! – szólt a fügefa. Ugy látszik, a kegyelmed hazájában egészen más szerepet játszanak ők, mint itt minálunk. Itt óvatosan bujkálnak és félnek a nagy állatoktól, a mély folyótól, az éjtől és még az erdő sűrüjétől is. De kegyelmeteknél, ugy látszik, ők kormányozzák az egész világot.

– Ez igy is van, – felelte a gólya. Tulajdonképen mindig csak az történik, amit az emberek akarnak. Övék az egész föld s annyit szántanak föl belőle, amennyit tudnak. Az állatok közül egyeseket szolgálatukba hajtottak, más állatokat üldöznek és mindent elkövetnek kiirtásukra. Na, ott minálunk nem vagyunk jó barátságban az emberrel. Egyáltalán nem lehet boldogulni.

– Ez nagyon furcsán hangzik nekem, – szólt a fügefa. Nem lehet valami kellemes állapot. Én legalább semmiféle jóleső bizsergést nem érzek ettől. Ez valami nagyon rendes és unalmas dolog lehet.

– Unalmas? Hát unalmasnak nevezi kegyelmed azt, ha minden szépen, rendben megy? Hiszen, nem lehetne élni és minden fölfordulna az országban, ha nem volna valaki, aki a kormányzást intézi.

– Kegyelmed igy gondolja? Lássa, én épp az ellenkező nézeten vagyok. Nem tudok annál szebbet elképzelni, mintha igy élünk vigan, napról-napra, anélkül hogy sokat gondolkodnánk a jövőről . . . rügyezünk, zöldelünk, virágozunk, dalolunk és aztán meghalunk . . . De talán kegyelmeteknél egész éven át tél van?

– Kegyelmed olyan dolgokról beszél – válaszolt a gólya – amelyekről fogalma sincs. Egyébként nem is csoda, ha egy kissé meg is zavarodik, amikor ilyen viszonyok között kell élnie. Semmi rend, semmi fegyelem, még rendes évszakok sincsenek!

A fügefa most már nem szólt egy szót sem többet.

Nem tudta fölfogni, hogy mi jó lehet abban a nagy rendben és okosságban. De nem sokáig gondolkozott erről, nem ért rá. Csakhamar virágoznia kellett s aztán jöttek a gyümölcsei; és amikor a gyümölcsök megértek, jöttek a kis majmok és fölfalták.

Ezen mindig nagyon jól mulatott a fügefa. A majmok ugyanis azt hitték, hogy a fügefa csak azért gyümölcsözik, hogy nekik legyen mit

enniök. Amig a fügét zabálták, nem is titkolták ezt a véleményüket, hangosan fecsegtek erről és még ki is csúfolták a fügefát. Nyilván azt hitték, hogy a fügefa olyan buta, hogy nem érti meg az illetlen tréfáikat.

De a fügefa nevetett, hogy csak úgy rezgett belé.

– Oh, ti tökéletlen kis majmok, – gondolta magában. Ti azt hiszitek, hogy én a ti kedvetekért teritek asztalt. Ugyan miért tenném ezt? Vagy mit tesztek ti én értem – saját jószándékotokból? Mert hiszen tenni tesztek értem valamit, – de azt magatok sem tudjátok. Ti azt hiszitek, hogy én a ti kedvetekért vagyok itt, pedig éppen forditva áll a dolog, drága fiaim: ti vagytok itt az én kedvemért! Ha tudnátok, hogy miféle összefüggés van itt e dolgok között, talán abba is hagynátok ezeket a majomtréfákat, mert jó lélek nem szorult belétek. De nem tudjátok és sohasem fogjátok megtudni . . . Ti nem tudjátok, hogy az az édes hús, ami az én apró magvaimat körülveszi, csak arra szolgál, hogy titeket, akik nyalánkok vagytok, idecsalogasson. A hússal együtt meg kell ennetek a magvakat is. De ezeket nem tudjátok megemészten. Ezek keresztülmennek a beleiteken s a földre hullanak . . . Még hozzá jó trágyában . . . És azután új kis fügefák nőnek ezekből a magvakból . . . haha! . . . ezeket a fügefákat tehát nektek lehet köszönni, ti vetettétek el a magvaikat.

A fügefa tetejéről a gólya széttekintett.

– Hé fügefa . . . miféle mászik ott a tövénél? . . . Éppen most sétált be a törzse odvába . . . No, né, már megint előkerült.

– Az ám . . . az éppen egy nagy kigyó, kedves gólyám, – felelt a fügefa. No, most aztán szeretném látni, hogyan falja föl kegyelmed!

A gólya némán meredt a kigyóra, amely lassan csuszott tova a földön.

Azután csöndesen hevert ott, összekunkorodott, fölemelte fejét és zsákmány után leselkedett.

A gólya megbecsülte magában, hogy milyen hosszu. Lehet vagy tizenkét rőf, – gondolta. De azonfölül szörnyü vastag is volt.

– No, kedves gólyám, – szólt a fügefa, – rajta, lásson hozzá, ha lakmározni akar belőle, mert majd megint elmászik innen. Amint ugyanis látom, még nem evett és ha üres a gyomra, akkor nagyon fürge.

– Hát ez . . . ez . . . valóban kigyó? – dadogott rémülten a gólya és egy emelettel följebb ugrott a fügefán.

– Ugy van . . . erre mifelénk nincs ebből jobb fajta, – mondotta a fügefa. Vagy nem elég nagy ez kegyelmednek? Csak egye meg előbb nyugodtan ezt. Estig jön még több is, csak várjon türelemmel.

Rettegve nézte a gólya a kigyót.

Félt, hogy egyszer csak fölemeli a fejét a fügefa legcsucsáig. Fölhuzódott hát, amennyire csak tudott, olyan csöndben maradt egy darabig, mint egy ijedt kis egér s üveges szemmel meredt maga elé.

– Mit csinál most? Vajjon mire gondol? Tud-e ugrani? – Kérdezte azután a gólya egyre fokozódó aggodalomban és már nyugtalanul izgett-mozgott az ágon.

Legjobban szeretett volna elrepülni, csak tudott volna. De a rettegés megbénitotta szárnyait és akaratát. (Vége következik.)

Béke.

A mezőn, a réten
Csendes nyári éjjel –
Harmatos köntösét
Teregeti széjjel.

Lomb, virág, falevél,
Pehelypuha pázsit –
Halovány csillagok
Könnyeitől ázik.

Lágy szellő sóhajtva
Száll a rónán végig,
Susogva szeliden
Áltató meséit.

Áltató meséit
Embernek, virágnak,
Kilobbant, hamvadó
Pásztortűz parázsnak.

Átsuhan a falun,
És bűbájos álom
Enyeleg hajnalig
A fáradt pillákon.

Átsuhan a réten
S millió virágra
Kis fejét lehajtja
Pázsit vánkosára.

Azután tovább száll
És röpke nyomába –
Utolsót lobban egy
Pásztortűz parázsa.

A hold is alkonyul
S haldokló sugára
Felragyog még egyszer
A sötétlő tájra.

És a szentkeresztnél,
Ott a falúvégen
Eloszlik szeliden
A Megváltó képen.

Harsányi Kálmán.

Central University Library Cluj

Tamás érdeklődik.

(Az egyiptomi istenekről.)

Apa: Már megint egy nagy könyvet vettél elő a könyvszekrényemből, pedig megtiltottam, hogy belőlük olvasgass. Azok a könyvek nem gyerekeknek valók, ráérsz még elolvasni őket, ha majd nagy leszel.

Tamás: Nem is olvastam belőlük semmit se. De megengedted egyszer, hogy a képeket nézegessem és tőled megkérdezhessem, ha valamit nem értek. Ebben a könyvben az egyiptomi istenek vannak lerajzolva és éppen azon gondolkoztam, hogy egy olyan művelt nép hogyan hihetett annyi sok istenben.

Apa: Nem egészen ugy volt a dolog, ahogy képzeled. Az a sok különös isten nem mind más és más. Ugy képzeld a dolgot, hogy egy-egy istennek Egyiptom külömböző vidékein más-más nevet adtak és más-más módon tisztelték őket. Ha például most az Istent az ország egyik részén Mindenhatónak, másik részén Örökkévalónak hivnák, az nem jelentené azt, hogy két Istent imádnak nálunk. Mikor aztán egyik vidék a másik fölé kerekedett, az a név terjedt el az egész országban, amelyik a győztes vidéken volt szokásban. Ezért van az egyiptomi emlékeken annyi istennév.

Tamás: Csak nem akarod azt mondani, hogy az egyiptomiak egyistenimádók voltak? Ezt lehetetlennek tartom, mert az istenszobroknak olyan különös és szokatlan formájuk van, mint a bálványképeknek. Némelyik a vad népek bálványait juttatta eszembe eszembe. Aztán meg hallottam már tőled, hogy az állatokat a napot, holdat és csillagokat is tisztelték.

Apa: Nagyon sok mindent mondtál egyszerre. Majd sorjában fogok válaszolni. Az istenszobraik csakugyan szokatlanok és különösek. Némelyiknek madárfeje van, másiknak oroszlánfeje, vannak olyanok, melyeknek sisakján napsugár ragyog, sok szobornak hold vagy madár a diszitője. Ne képzeld ezeket közönséges bálványoknak. Az istenhez valamilyen mese füződött, annak jeléül vannak a diszek. Az állatok közül ugyan néhányat különös tiszteletben részesitettek, de azért nem tartották őket isteneknek. Azt képzelték, hogy az isten hatalma ugyan mindenben megnyilatkozik, de különösen bizonyos állatokban. A közöttük lévő müveletlen emberek nem sokat gondolkoztak a megfoghatatlan istenen, hanem tisztelték helyette a neki szentelt állatot. A művelt emberek tisztában voltak, hogy az csak az isten hatalmának a megnyilatkozása.

A napot, holdat, csillagokat minden keleti nép tisztelte. Ezeknek a változása az emberi élet példáját jelentette számára. A felkelő nap, a sarlóalaku hold a gyermekkort juttatta eszökbe, a déli nap vagy tele hold az élet derekát, a lenyugvó és az eltünő hold a pusztulást, a halált. De egyuttal a feltámadást is. Ahogy a nap és a hold uj életet kezdenek, ugy támad uj létre az ember is. De nem mondtam én azt neked, hogy egyistenimádók voltak, pedig azt is mondhattam volna. Volt egy idő az egyiptomiak életében, amikor felemelkedtek erre a magaslatra. Egyik királyuk, több száz évvel Krisztus születése előtt, nekitámadt a régi egyiptomi vallásnak. Egyistenimádó volt és kényszeritette alattvalóit is, hogy azt az egy istent tiszteljék. Elpusztitott mindent, ami a régi istenekre emlékeztetett. Uj fővárost épitett, hogy a régi idők emlékeitől megszabaduljon. Egy ránkmaradt imából láthatod, hogy nagyon, de nagyon távol volt a bálványimádóktól. A következő fohászkodás sirfeliratai között maradt ránk: „Óh Isten, te vagy az, aki mindent teremt, ami sohasem volt, aki mindent alkot, ami a mindenségben megvan.“ Mikor arra a sok különös fejü egyiptomi istenre gondolsz, ugy-e, nem jutott eszedbe, hogy akkor is sokan lehettek, kiknek lelkében az egy Isten gondolata megvolt.

Tamás: Mi lett a vége ennek a királynak? Azt hiszem, fellázadtak ellene, mert a papok bizonyára nagyon haragudhattak rá.

Apa: Nem tudom, volt-e életében lázadás ellene. Valószinüleg. Az egyiptomi papok nagyon hatalmasok voltak. Nemcsak abban volt az erejük, hogy sokan voltak, hanem megszámlálhatatlan kincs is volt a birtokukban. A régi királyok egy-egy győzelmes hadjárat után rengeteg vagyont ajándékoztak a papi területeknek. A nagyobb városokban valóságos városrész keletkezett a templom körül. Itt laktak a papok és a templom szolgaserege.

Alig halt meg a király, polgárháboru keletkezett, mely évekig folyt. A régi vallás hivei kerekedtek felül, az uj fővárost elpusztitották, még a körülötte levő sirokat is feltörték, sőt annyira haragudtak az ujitó királyra, hogy nevét is törölték a feliratokból. Az egyiptomi történelemből ennek a királynak a nevét kihagyták.

Tamás: A görög istenekről olyan szép történetek szólnak; az egyiptomi istenekről szóló történeteket nem ismerjük?

Apa: Dehogy nem, fiam. El is mondhatom neked röviden Ozirisz isten történetét. Ozirisz király volt és igazságosan uralkodott. Gonosz testvére le akarta taszitani a trónról. Egy lakoma alkalmával diszes ládát hozatott be, mely ugy volt készitve, hogy éppen Ozirisz teste illett bele. A lakomán megigérte a gonosz testvér, hogy annak adja a ládát, akinek a teste beleillik. Többen próbálkoztak, de hiába, mikor Oziriszre került a sor, az ő teste pompásan beleillett. De alig feküdt bele, előrohan-

tak testvérének gonosz barátai, bezárták a ládát, elvitték a Nilus folyóra és elusztatták. Amikor szegény felesége Izisz ezt meghallotta, elindult férje keresésére. Fiát előbb elrejtette. Hosszas keresés után megtalálta Oziriszt, magával vitte Egyiptom belsejébe és elindult, hogy fiát is hazahozza. Távolléte alatt a gonosz testvér ráakadt a koporsóra, szétdarabolta a holttestet és szétszórta. A hű feleség összeszedte férje testrészeit és mindeniket ott temette el, ahol megtalálta. Midőn a fiu megnőtt, feltámadt gonosz nagybátyja ellen és véres háboruban legyőzte. Ozirisz már ekkor a halottak birodalmának királya volt. Ő ítélkezett a holtak felett. Tisztelete igen nagy volt. Az elhunyt mellé imádságot tettek, mely hozzá szólt. Elmondom neked röviden ezt az imát, megtudhatod belőle, milyen bünöket tartottak nagyoknak az egyiptomiak. Az ima körülbelül igy szólt: Nem tettem rosszat az emberekkel. Nem öltem, nem kinoztam senkit. Nem követtem el gyalázatos tettet. Nem dolgoztattam egész nap a munkásokat. Nem tettem olyat, amit az istenek megvetnek. Nem gyötörtem rabszolgát. Nem akartam szenvedést senkinek. Nem csökkentettem az áldozati adományokat. Nem hamisitottam meg a mértéket. Nem mozditottam el a szántóföld határait. Nem vontam meg a tejet a csecsemő szájából. Tiszta vagyok, tiszta, tiszta vagyok, tiszta.

Az elhunyt csak akkor menekült meg a legszörnyűbb szenvedésektől, ha Ozirisz csakugyan tisztának találta.

A KÁVÉ.

Sok millió ember iszik naponta kávét. A reggeli, de az uzsonna is alig lehetne más, mint kávé, ugy hozzászoktunk mindnyájan. Jóizün iszogatjuk tehát naponkint e megszokott reggelinket, de nagyon kevesen, nagyon ritkán gondolunk arra, hogy honnan is vesszük a kávét, hogy belőle reggelit készithessünk.

A kávéfa hazája tulajdonképen Afrika. Legrégibb termőföldje Mokka város körül van, Afrikában. Innen indul meg azon nagy körutra, melyet az egész földön megtett. Afrika némely vidékén vadon terem, de nagy elterjedettsége és a haszon miatt, melyet belőle nyernek, nagy gonddal termesztik.

Mintegy kétszáz év előtt vitték az európaiak Arábiából, Amerikába és Kelet-Ázsiába. Azóta ott mindenütt nagyszerü ültetvényekben termesztik.

A kávéfa csak melegebb országokban él meg. ahol az évi közép hőmérséklet 19 fok, de 10 foknál sohasem alacsonyabb. Tehát nálunk hiába próbálnák meg a termesztését, mert nálunk a téli hideg sokszor 23 – 30 fokra is leszáll.

Alig van fás-növény, mely a vidéket oly gyönyörüvé, kedvessé tenné, mint a kávéfa. Örökké zöld, fényes levelei, fehér, kellemes illatu virágai közül milliónyi piros cseresznyealaku bogyó kandikál ki. Mert a kávéfa teljes nyolc hónapon át virágzik és ezen idő alatt egyik, korábbi csoport virág elhervad, már gyümölccsé válik . . . és az eközben keletkező uj ágakon, ujabb és ujabb virágok fejlődnek. A virágok annál világosabb szinüek, mennél jobban előhaladnak a fejlődésben; eleinte sötétzöldek, azután sárgásak, végre egészen fehérek. Ilyenkor a kávéfa a legszebb diszben áll. Ez a gyönyörü disz azonban csak egy hétig tart, mert ezután a virág megbarnul és elhervad. Hanem jön a második . . . harmadik csoport virág és ismét a gyönyörü disz ujra és ujra.

A kávéfának nyolc hónapon át tartó virágzása folytán három termése van. Legjövedelmezőbb a második termés.

A termést akkor szedik le, mikor a gyümölcs, a bogyó bibor- vagy feketepiros. Minden bogyóban két egymásra fekvő babszem van: ez a kávé.

A kávészemeknek a termésből való előállitása nagy gonddal jár.

Az összegyüjtött termést vagy megszáritják és alkalmas eszközökkel héjától és belétől megtisztitják, vagy megáztatják és igy nedves állapotban hámozzák meg. A tiszta kávészemeket teljesen megszáritva a szemek nagyságához képest osztályozzák, zsákokba teszik és igy kerül a kereskedésbe.

A különféle szinü, alaku, nagyságu kávéfajták mind más-más vidék terményei. E szerint nevezik el azokat. Bizonyára hallottatok a Kuba, Mokka, Jáva és másnemü kávéról.

A kávét mi tejjel és cukorral isszuk. De nem igy van ez minden népnél. A keleti népek a megőrölt kávét csészékbe teszik, reá forró vizet öntenek és ezt cukor és tej nélkül mindenestül nagy zavarosan isszák. Az arabok nem a kávébabot, hanem a bab hüvelyét és belét,

melytől a babot megtisztitották, pörkölik meg; ezt leöntik vizzel és ez a kávéjuk. A maláji népek meg a kávéfa leveleit forrázzák le és ezt a levet isszák.

Sok helyen a kávéalját is fölhasználják. Némelyek azt hiszik, hogy a kávéalj és korpakeverékből a libák és tyukok husa jobbizü lesz. Virágainkat, melyeket a szobába tartunk, rendesen kávéaljjal trágyázzuk. De barna festék is készül a kávéaljból.

A kávéban bizonyos izgató alkatrész is van; azért sok és főleg erős kávét nem mindenkinek szabad inni. Kivált gyermekeknek ártalmas az erős kávé; azért főleg ujabban gyakran tiltja is az orvos a kávéivást.

Az évi kávéfogyasztás mintegy négy millió métermázsa és e nagy mennyiséget sok száz, meg ezer kilométernyi távolságról szállitják az illető termelők. Ha mindazt kisebb mennyiségekben szállitanák, akkor igen drága lenne. Mert csak vegyük, hogy Mokkából rendelünk kávét. Mokkától idáig az ut mintegy 2000 kilométer és hány kézben fordulna meg a mi csomagunk, mig kezeinkhez jutna. Csakhogy nekünk nincs szükségünk Mokkából rendelni; van kávé most már minden valamire való községben is. A kiskereskedő a nagykereskedőtől veszi. A tengerparti városokban, ahol kereskedést űznek, ezer meg ezer métermázsa vár eladásra a nagykereskedők raktáraiban. A nagykereskedő meg egész hajószámra hozatja azt hazájából.

Sok száz meg száz hajó vitorláz el évenkint a kikötőkből, hogy nekünk kávét hozzon. De a hajók sem mennek üresen, hanem terhet visznek oly árukból, melyeket mi készitünk. Sok liszt, bor, ruhanemü, vasáru, üvegnemü és más mindenféle megy tőlünk azon országokba, ahol a kávé terem. Már most a hajók utazási költségét a küldött áruk is födözik; annál kevesebbe kerül tehát a kávé. Innen van, hogy a távol országokból, ezer meg ezer kilométernyiről hozott kávé aránylag oly olcsó.

Óh, természet! csak anyai
Kebeledben a magvai
S gyümölcsi az életnek:
Boldogok, kik szeretnek.

Kisfaludy Sándor.

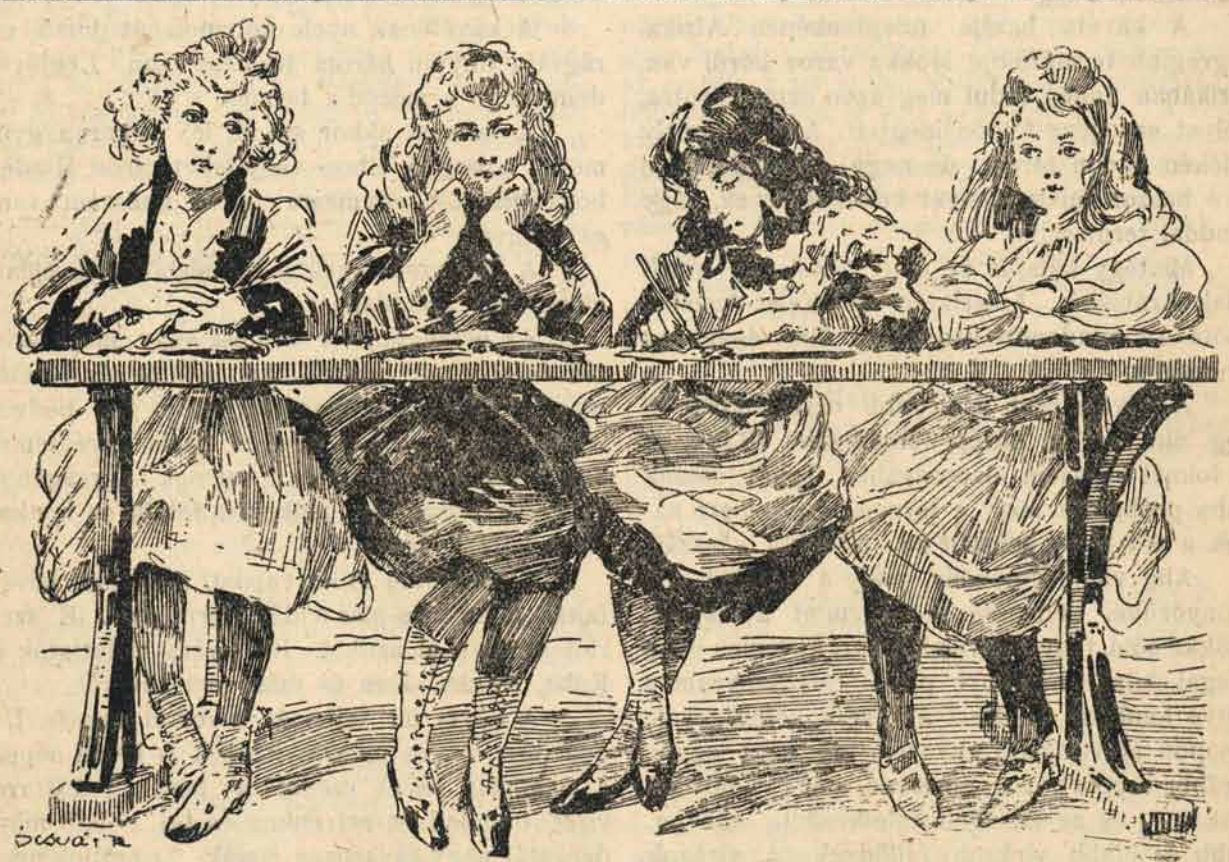

NEHÉZ FELADAT.

A kis gróf.

(Falusi történet.)

– Irta: Keresztury Sándor. –

Szentgyörgynap volt, a nap borzongva bujkált a fellegek mögött, szerteszét a kertekben már hajtott a szilvafa és a kökénybokrok messzire fehérlettek az élőkeritéseken, mint a pattogatott kukorica. Kint a mezőn a falu alatt mezitlábos gyerekek sárga libafiókákat őrizgettek és nagy csoportba gyülekezve golyóztak egy bicskával ásott lyuk körül. Minden csupa élet volt, zöldült és virult. Az egyiknek eszébe jutott:

– Megfürdünk, ki jön? Amott a téglagödörben . . .

Megindult a falu bejáratánál elterülő nagy viz felé, mely a vályogvető cigányok kunyhója előtt huzódott meg és magábagyüjtötte mindig az őszi esőzéseket. A többi gyerek csak ugy ömlött utána, mint a szunyogcsapat. Ő volt a gyerekek királya a faluban: nála senki sem mászta meg jobban az erdő nagy tölgyfáját, amikor télviz idején a varjufiókokat pusztitották, a toronyban is mindig ő tartotta számon a vadgalambokat és birkózásban sem gyürték le. Igaz, hogy gáncsolt, de mégis csak elbánt mindenkivel.

– Pista, szólitotta meg lihegve, akí utána elsőnek érkezett a viz partjához – anyád megint megvér. Hideg van még fürödni . . .

Pista arcába vágott:

– Te pulicka, mit jár a szád. Ereggy árulkodni rögtön . . . Tudom, az lesz az első, mihelyst bemégy estére. Hanem akkor ne kerülj a kezem közé . . .

A többiek elé sietett és belekezdtek karban a szokásos szentgyörgynapi versikébe:

„Süss ki nap, Szentgyörgynap,
Kertem alatt egy kis bárány
Majd megfagy."

Valahonnan előtermett a gróf fia is. Sokszor szökött igy ki hozzájuk és napokhosszat eljátszogatott velük: ő még nem ismerte a rangkülönbségeket. Noha apja, a marcona ur, ki még csizmáját sem törülné a parasztba, mindjárt-mindjárt megverte érte. Rögtön érdeklődni kezdett:

– Pista, mikor láttad a kis cinkefészket a kőrisfában?

– Már bizony vagy kéthete. Nem tudom, mi van vele. Az semmi már. Azóta egy bankafészket is tudok . . .

– Megmutatod nekem?

– Mit ad?

– Amit kérsz. Mi kell?

– Azt a dupla csövet szeretném, amit az öreg ur szokott a nyakában hordani. Azért még egy fülemilefészket is mutatnék. Igaz, hogy most nincs benne az anya, de minden esztendőben pontosan visszajön . . .

– Messze van?

– Csak itt, alig egynehány lépés. Hatszor elparittyázok odáig . . .

A fiatal gróf ledobta sapkáját és megindult:

– Csak aztán be ne csapjatok . . .

A következő pillanatban már apja távcsövével tért vissza. Kigyuladt szemmel libegtette messzire és Pista büszkén vette el tőle. A többiek sóvárgó tekintettel vették körül, de nem mertek szólni semmit.

– Na, menjünk, fiatal ur . . .

A gyerekek kérezkedtek.

– Pista, én nem mehetek? Van egy szép gyöngyházgombom, neked adom . . . Én se, Pista? Én se? . . .

A gyermekkirály mogorván fordult vissza:

– Egy se.

Molnár Jóska, Pista régi haragosa, megragadta a kis gróf karját:

– Megmondom a méltóságos urnak . . .

– Hadd mondja, – vágta oda büszkén Pista – ne törődjön vele, fiatal ur . . . mondhatja . . .

A kis gróf megszeppent.

– De nem, baj lesz belőle . . . Molnár Jóska, hát mit adjak neked? Holnap hozok egy narancsot . . .

Az mint egy nótát hajtogatta tovább.

– Megmondom az öreg gróf urnak . . .

Pista, a gyerekkirály kemény tekintetet vetett ellenfelére és visszanyujtotta a kapott tárgyat. Neki akart ugrani, de a többiek csititgatták.

– Pista, Pista . . . Megint megmond a tanitónak . . . Tudod, milyen judás . . .

Az ég elsötétült, mintha az Isten takarta volna el az arcát, hogy ne lássa ezt a jelenetet. Igy csak a paraszt gyerekek szoktak veszekedni: kötekedés, egy nehányszor meglökdösik egymást, aztán összefogózkodnak. De most az egyszer a csattanó elmaradt. A fiatal gróf uj beszélnivalót dobott az ácsorgók közé:

– Csináljunk valamit.

Pista csatlakozott.

– Fürödni kellene.

– Gyerünk – és már vetkőződtek is. A kis parasztok élénken figyelték az uri fiut: vajjon ez milyen lehet levetkőzve? Nem tudták szegények, hogy a másvilágról mindenki egyforma örökösödést hoz és a föld gyomrába se visz magával semmit, csak a testet. Minden, ami különbségnek látszik, csak külső, legfeljebb jó és rosszlelkü emberek vannak. Mondom, ők nem tudták ezt sem.

A viz barna hullámokkal kezdett háborogni, amikor egyenkint beléugráltak. A hullámok, mint a kigyók, usztak parttól-partig és ott a kagylólyukakban elpihentek. A kis paraszt testek libabőrösek lettek a hideg cseppek érintésére és

nevették a didergő urfit, aki irtózva állott a parton és ruháját szorongatta.

– Én félek, Hideg nagyon . . .

– Meleg. Nézzétek: fél, – hangzott mindenfelől a lubickolás.

– Ez nem fürdőkád, – vigyorgott egyik, aki bejáratos volt a kastélyhoz.

A kis gróf csak huzódozott:

– De én uszni sem tudok.

– Itt vagyok én, – lábalt elébe erőittasan Pista s feltartott karjával messze szántotta maga előtt a habokat.

Végre, a kis gróf is beleugrott. Ajka megkékült és hófehér testében meghült a vér, amikor a Pista karján elindult befelé. A parton ácsorgó fűzfák árnyéka mintha tudta volna: kikerülhetetlenül haladt nyomában mindenütt és beteritette. Pista hóna alá ékelte durva ujjait és biztatgatta:

– Igy . . . a két kézből éket csinálni és a lábbal egyszerre kirugni . . .

A közepében már el is lepett a viz. A kis gróf kétségbeesetten kapkodva tapogatta lábaujjaival a talajt, de nem lelte sehol. Rugkapálódzás közben lába térdig süjjedt a fenék iszapjába. Egyszer csak Pista is eleresztette. Elmerült. A hullámok összecsaptak feje felett és már csak elhalóan hallotta a Molnár Jóska dünnyögését:

– Megmondom az öreg gróf urnak . . .

Pista hideg vérrel nézte a jelenetet:

– Kapkodjon. Igy tanul meg az ember uszni . . .

A többiek pedig nevettek tovább:

– Ez nem fürdőkád . . .

Velt köztük, aki örült a kis gróf bajának, de Pistát igaz barátság fűzte hozzá. Mikorra nagynehezen kivonszolta a ruhákhoz, már alig volt benne élet. Kitárta karjait, hogy tüdejét mozgásba hozzák – a szabadban fürdőző paraszt gyerekeknek gyakorlatuk van már ebben, – testét gondosan betakargatták és mikor már egy kicsit megszikkadt, felöltöztették. A kis gróf ereiben megcsökönyösödött daccal ébredt fel az élet:

– Már azt hittem, megfulladok.

– Ivott sokat? – érdeklődtek részvéttel a többiek.

Aztán Pista mentegette magát:

– Igy szokták a kezdő hallal, hogy megszokja a vizet. Ott voltam . . . hisz ugysem hagytam volna belefuladni . . .

Molnár Jóska meg fujta a maga nótáját:

– Megmondom az öreg gróf urnak . . .

Késő volt, mire felocsudtak. Közben a libák is messzire elkószáltak és az egymás mellett legelésző csoportok összekeveredtek. Rettenetes bosszuságra a Pistáé legmesszebb kószált, az anyaliba fejéről ismerte csak meg őket, mely alig látszott már ki a hosszonyaku fűbuzogányok közül. Nem akarta senki elvállalni, hogy megtéritse, végre is a kis gróf ment el érte. Gondosan terelgette őket visszafelé, a kis libát, amelyik már nem tudott menni a megijedt nagyok után és le- és lemaradt, ölébevette és megcirógatta. A gunár kétszer is az arcába kapott, de visszahajtotta őket. Amikor a többiek is visszaérkeztek övéikkel, az anyalibák hangos gágogásba kezdtek, hogy idegen csapatba tévedt kicsinyeiket megkeritsék, aztán a gyerekek megint tanácskozásba gyűltek és rákezdték:

„Süss ki nap, Szentgyörgynap,
Kertem alatt egy kis bárány
Majd megfagy."

Eközben toppant rájuk az öreg gróf. Nagy dromedár ur, kiről csak annyit lehetett tudni, hogy nagyon szereti a bécsi császárt. A faluban ő vette az iskolába is a padokat, térképet meg mindent, a tanitót is ő fizette, a falakat minden esztendőben bemeszeltette és télire fát adott. Vizsgakor is kitett magáért: minden iskolásnak vett egy öltő nyári ruhát, sőt ezt az ajándékot meg is szerezte egy könyvvel, valami német mesélőnek az irásaiból. Ha jól emlékszem, Hoffmann volt a neve. Ezt is csak az öregek beszélték róla vasárnapi faluzáskor. A kis paraszt csemeték alázatos szemmel néztek fel reá és ahogy az iskolában az öreg tanitó kapatta őket, énekelve köszöntötték egyszerre mind:

– Jónapot kivánok.

Az öreg gróf füle botját se mozditotta feléjük, hanem a fiához lépet:

– Hát maga mit keres itt?

Aztán rögtön valami fanyelvre forditotta. A kis falusiak nem értették, csak a szeméből és hangjából érezték, hogy veszekedik. Kemény, apai szigorral markolta meg a sápadt urfi karját és kitépte a többiek közül. Mindenki bámult és sajnálta a kastélyi cimborát, csak Molnár Jóska lépett oda:

– Gróf ur, az urfi meg is fürdött . . .

Ezt a megszólitást az apjától tanulta, aki fent a gróféknál hetes volt. Az alázatoskodást és kétszinüsködést is tőle örökölte. Az öreg gróf összeráncolta homlokát és megindult hazafelé. A kis gróf utána: tudta, hogy ezt kell tennie. Szomorun, leszegett fővel haladt, szótlanul, az öreg vadászkutya lihegve nyalogatta leejtett kezefejét. Amikor már messzire voltak, a kis parasztok megint összeállottak tanakodni:

– Vajjon kikap?

– Mi azt gondolnánk, hogy az urak sose kapnak ki . . .

Ekkorra aztán már harangozták is a delet.

Szedjük életünk virágit,
Most, mikor még illatoznak,
S a tavasz vidám szellői
Lengedezve játszadoznak.

Kert az élet: de rózsáit
Óva kell s vigyázva szednünk,
S a tövistől, hogy kezünket
Meg ne szurja, őrizkedjünk!

BACSÁNYI JÁNOS.

Nem vágyom . . .

Nem vágyom, nem vágyom
Cifra palotába.
Selyemmel, bársonnyal
Vetett nyoszolyába.
Cifra palotának
Bánat a lakója,
Kéménye fölébe
Ritkán száll a gólya.

Én csak oda vágyom
Egy kis falucskába,
Kis ablakos, csendes
Fehér házacskába.
Fehér házacskában
Nem maradok árván,
Mert ott az én drága,
Jó anyácskám vár rám!

Gara Ákos

Bátyám szeretete.

– Irta: **Megtért.** –

Már nagyon sokat sirtam és még sem tudtam, hogy mi a fájdalom. Kaptam ütlegeket is, ha a szomszédunk keritését jól megdöngettem vagy kővel megdobáltam. Játék közben meg is botlottam egy hedergő kőben. Orrom jól hozzáütöttem az istenáldotta földhöz. A kályhaajtó forró foggantyuját nem egyszer megmarkoltam, utána hosszu ideig fujtam jajveszékelve kezemet. Mindez nem fájt annyira, mint amit most szándékozom elmondani. Egy-két óra mulva ujra vigan ugráltam a puha gyepen. Dugonics módjára hősiesen védelmeztem váramat a támadó törökkel szemben és ha mégis egynek sikerült betolakodnia, magammal együtt rántottam le a mélységbe . . . az árok fenekébe. Mindent tréfának vettem.

Tudtam, hogy van édesapám és édesanyám, akik reggel, délben, este kis Antalkához ültettek. Kezeim összefogtam. Nyelvem megeredt. Beszéltem, beszéltem s közben Gyurkára gondoltam. Aztán egyszer megállott nyelvem és — falatoztam.

Egyszer édesanyám azt mondja: – No, fiam, huzd fel a cipellődet, sapkát a fejedre s aztán megyünk szépen nannyóékhoz. — Egyéb sem kellett. Nagy örömmel szaladok be a szobába és egy perc mulva már édesanyám oldalán ballagtam egy hegyen föl. Közben kiváncsian érdeklődtem, hogy mit fogunk nannyóéknál csinálni.

— Van körte? – kérdeztem.

— Hogyne, fiam!

Felértünk a hegyre és a hegy tulsó oldalában sok-sok ház mosolygott felém.

— Mi az édesanyám? — kérdeztem kiváncsian.

— Ez az a falu, ahol nannyó lakik, édes fiam.

– Abban lakik, amelyik oly nagyon füstöl ott a középen?

— Nem épen az, de közel van hozzá.

Most vágyam kétszeres erővel vitt abba az irányba, ahol azt a sürü, vastag füstöt láttam fölszálni. Oh, hogyne! Hisz ott van az én édes, jó nannyám, aki úgy szeret, aki mindig úgy vár és úgy örül, ha ott vagyok. Eddig édesanyám segitett fölfelé a hegyre, de most úgy éreztem, hogy én viszem édesanyámat. Csak úgy gurultam édesanyám mellett ama füstölgő kémény felé. Majd szivem hevesebben kezdett dobogni, mert már láttuk azt a tornácos házat, ahol nannyó lakik. Hirtelen befordultunk a székely kapu alatt. A következő percben ott csüngtem nannyó ajakán, „miként gyümölcs a fán".

– Nem fáradtál el, édes kicsi fiam?

– Nem, nannyó, nem. Sohasem fáradok el, mikor ide jöhetek.

– Pedig, látod, Lajos bátyád mindig oly fáradt, amikor Kolozsvárról sok-sok könyvvel hazajön s az arca oly fehér, mint a gyöngyvirág. A te arcod meg szép piros, mint a rózsa.

— Hát miért hoz olyan sok könyvet és miért megy olyan messze?

— Tanulnia kell, fiam, sokat, mert szeret titeket és minket mindannyiunkat,

s azt akarja, hogy boldogok legyünk. Ugy-e te is sokat tanulsz majd?

— Nem, nannyó, én jobban szeretek játszani. S ezzel már ki is ugrottam a nannyó keze közül s a cicát becézgettem, vagy kinoztam, ha nem azt cselekedte, amit akartam. Majd édesanyám ölébe vetettem magamat. Nem akartam arra gondolni, amit nannyó mondott. Hisz az oly ijesztő, olyan szomoru volt. De mégis egyet gondoltam: visszaszaladtam nannyóhoz és mintha megakartam volna vigasztalni előbbi szavaimért, kérően kérdeztem: Lajos bátyám nem jön haza most?! Én ugy szeretném látni, amint a sok könyvvel haza jön. De azt a feleletet kaptam, hogy most nem jön, mert nem jöhet.

Egyszer csak látom, hogy édesanyám megcsókolja nannyót, nagyapót és a többit, egy szép piros keszkenő valamivel megrakva a kezében s aztán azt mondja nekem is: búcsuzz el szépen fiam, aztán megyünk haza. Kissé nehezemre esett ez a parancs. Hisz úgy szeretnék több ideig itt maradni nannyó közelében és a fehér arcu Lajos bátyámat sem láttam még. Azonban még mielőtt nannyóhoz mehettem volna, ő jött hozzám, gondosan begombolta kis kabátomat, a sapkát megigazitotta fejemen és két szép körtét nyomott a kezembe.

— No most már menj szépen, ügyesen édesanyád mellett. Lajos bátyád haza jön karácsonyra s akkor átjöttök megint. Majd meglátod, hogy mennyire szeret ő is téged.

Ujra otthon voltam. Azonnal szaladtam játszópajtásaim közé. Nagy örömmel ujságoltam Gyurkának, Juczinak, meg Amálinak, hogy nannyónál voltam, karácsonykor ujra megyek, de akkor Lajos bátyám is otthon lesz. Valahonnan messziről jön, ahol nagyon megfehéritették az arcát. Az ő utja igen fárasztó, mert sok könyvvel jön, de mindezt azért teszi, mert szeret minket.

— Hát engem nem szeret? — kérdi Gyurka.

— És engem? — folytatja Juci meg Amáli.

— De igen, titeket is szeret. Még Mózsit is, aki mindig oly szomoru és sápadt.

Igy beszélgettünk, miközben sárból puffanó-szert formáltunk s azt jól hozzá hajitottuk egy nagy kőhöz, ugy, hogy hangos pukkanás felelt rá.

A karácsonyt izgatottan vártam. Minden este lefekvés előtt megkérdeztem, hogy holnap van-e karácsony?

Egyszer igy szólit meg édesanyám: Eljösz-e kisfiam nannyóékhoz?

Szinte megnehezteltem, hogy kérdezi. Egy-kettőre készen voltam és már másztuk is a kis hegyet, amely elválasztott nannyóéktól.

— Milyen jó, hogy karácsony van — mondtam édesanyámnak — legalább láthatom Lajos bátyámat is.

— A karácsony, az jó, fiam, mert akkor a jó gyermekeknek ajándékot hoz az angyalka és vele együtt örömöt, de nekünk most szomoruságot hozott.

— Miért, édesanyám? Hiszen én örülni fogok, ha láthatom bátyámat és nannyót.

— Te örülnél, kis fiam, ők is örülnek neked, de mégsem lesz az olyan öröm, mint ahogyan Gyurkáék és minden jó gyermek örvendhet. Majd, ha ott leszünk, menj szépen Lajos bátyádhoz, csókold meg és mondd neki, hogy szereted.

Már nannyóék házához közel érkeztünk és én ugy éreztem, mintha mindenki arcára és még a szép székely házakra is valami nagy csönd borulna rá. Mintha minden szomorkodnék, hiába jön karácsony. Csendesen kopogtattunk. Benyitottunk. Nannyó ott ült a széken, az ágy mellett és font, font csendesen. Amint meglátott, fölállott. Először megcsókolta edesanyámat, azután engem és amint hirtelen arcába pillantottam: ugy láttam, hogy szeme ki van sirva. Aztán láttam, hogy abban az ágyban, amely mellől nannyó fölkelt, nyitott szemü, lassan pislogó, fehér arcu ember fekszik. Édesanyám odament megcsókolta és aztán halkan beszélgettek. Azután nannyó engem is oda vezetett. Megfogtam kezét annak az embernek, akiről éreztem, hogy

ez az én bátyám. Aztán ő is megfogott és magához ölelt. Éreztem, hogy mind erősebben és hevesebben ölel. Végül megcsókolt és halkan azt suttogta: hogy vagy, kis öcsém?!

Nekem eszembe jutottak az édesanyám szavai és igy feleltem: én bátyámat szeretem. Erre láttam, hogy könny tolul szemébe, kezemet hevesen szorongatja és szeretne valamit mondani. Nekem hirtelen megeredt a nyelvem: Ugy-e, nagyon elfáradt megint, amig hazajött arról a messzi vidékről, azzal a sok könyvvel? Most, ugy-e, csak pihen és holnap majd fölkel és megmutogatja nekem azokat a könyveket? Oly nagyon vártuk haza. Én azt mondtam Gyurkának, hogy nemcsak minket, hanem a szomoru, sápadt arcu, éhező Mózsit is szereti. – Ugy éreztem, hogy most még sir is. Nannyó és édesanyám ezalatt együtt beszélgettek. Végre ugy tetszett, hogy egészen jól érzi magát, mert rám nézett. Nézett hosszan és a nézése olyan jól esett. Most és amikor visszagondolok, olyan jól esik. Aztán igy szólt: szeretsz, kis öcsikém? Én még közelebb huzódtam hozzá: ez volt a felelet. Akkor egy gége-csörgőt vett elő, melyben kukoricaszemek zörögtek és azt nekem adta. Aztán közel vont egészen magához és elkezdettt beszélni: Én megfogok halni — mondotta. Erre bámulva tekintettem bátyámra. Nem tudtam, hogy mit jelent az, amit mond, de éreztem, hogy az valami rossz lehet, valami félelmetes lehet, mert olyan szomorúan mondta.

— Én megfogok halni – folytatta – én már kifáradtam, én már nem birom tovább az életet, de te üde, piros, egészséges és erős vagy: kezdd ujra, amit nekem abba kellett hagynom. Lépj az én nyomdokomba, hisz te az én kis testvérkém vagy. Látod azokat a könyveket ott? Szeresd azokat, mind neked adom. Én elmentem messze, sokat tanultam, mert szerettelek téged, nannyát, édesanyádat, ezt a falut s a hegyen tul azt a másikat is, ahol te lakol édesapáddal, anyáddal. Szerettem Mózsit is, aki sápadt és szegény, aztán még sokat szerettem és szeretek, azt akartam, hogy mind boldogak legyetek. Azt akartam, hogy Mózsi ne legyen szomorú, sápadt és szegény, sem az ő szülei. Te akarod-e ezt, édes kicsi testvérem? Akkor lépj nyomdokomba. Szeressed Mózsit is, szeressél mindenkit. Menj iskolába, szeress tanulni és helyettem élj.

Igy beszélt hozzám az én jó bátyám. Én megindulva hallgattam a szavait. Nem értettem, csak éreztem, hogy bátyám szavai az égig emelnek. Aztán igy mondta tovább: Most pedig menj, játszadozzál, mert még kicsi vagy és pajkos, de reám és az én szavaimra mindig visszaemlékezzél. Megcsókolt és elbocsátott. Szomorúan mentem ki a szobából. Kint víg, játszó gyerekek szavai ütötték meg fülemet. Mintha egyszerre mindent elfeledtem volna az előbb történtekből: rohantam közibük és én is velük kergetőztem. Egyszer én voltam a kergető. Egyik előttem futót, amint utólértem: jól hátba ütöttem. Ő orra bukott és megvérezte magát. De történetesen épen az volt, akit egyik sem szeretett és igy szerencsétlenségén is csak örvendeztek. De én lelkemben hirtelen fájdalom sajgását éreztem. Eszembe jutott bátyám és az ő szavai: szeress mindenkit! Az elbukotthoz mentem. Fölemeltem. A vizhez támogattam, hogy vérző orrát megmossa. Akkor egyszerre igen szomorú lettem. Nem tudom, miért, de egy pillanatra leültem és magam elé bámultam.

Attól az időtől kezdve gyakran éreztem fájdalmat. Lajos bátyám nem szólott hozzám többé. Nem ment vissza az emberek közé. De én mégis gyakran láttam őt és hallottam az ő szavait.

Az idő telt és én kezdettem megérteni az ő szavait, amit soha sem tudtam elfeledni. A könyveket megszerettem, amiket nekem adott. Arra az utra léptem, amelyet ő abba hagyott. Én is azt akartam, hogy Mózsi ne legyen többé szomorú sápadt és éhező.

Nézd, a hangyát, mily szorgalmas,
Parancs nélkül dolgozik,
Reggel kezdi, este végzi,
Sohasem unatkozik.
S rendes az ő munkája:
Járj tanulni hozzája.

Karácsonyéji álom.

Jó reggelt, jó reggelt, édes jó anyám!
Angyalarcoddal hajolj le reám,
Hadd öleljelek, hadd csókoljalak,
Gyenge karommal átkaroljalak!
Tudod, ma éjjel hol, merre jártam?
Hiszed, nem hiszed: a mennyországban.
Láttam ott angyalt, százat, ezeret,
Talán még több is volt, úgy lehet.
Ha láttad volna! Készültek éppen,
Hogy összeszedték mind, mi az égben
Játék van. S hej, mennyi volt
Az égbolt
Szinte leszakadt alatta,
S az angyalok egy pillanatra
E sok játékot összeszedték,
Hátukra vették,
Aztán — huss! lebbent a szárnyuk,
Szálltak a földre, én utánuk,
Aztán — aztán — felébredék . . .
Ugy-e, szép álom? — Oh de szép!

E-6.

FEJTÖRŐ.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is jogosit!
A rejtvények megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő hónap végén közlöm!

Szórejtvény.

Beküldte **Kolontáry László és Janika.**

Kék Zöld ü

Betürejtvény.

Beküldte **Friedmann Béla és József.**

Ablak=Ablak $\frac{y}{k}$

Verses rejtvény.

Beküldte **Tatár József.**

Három betüből áll e szó,
Jelentése sokatmondó.
Munkát e nélkül nem birod,
Ha bármennyire akarod.
Középső cserélve,
Vagyis „s"-sel helyesbitve,
Felhőknek szüleménye,
Veteményeknek öröme.
Közepén „r" és „n" betü,
Sok férfi van ilyen nevü.
Hozzá még ha „y"-t tessz,
Ruhát s embert egyaránt védsz.

Betürejtvény.

Beküldte **Kolossy Erzsike.**

† L ő $\frac{t'}{'sz}$ j' $\frac{os.}{á}$

Szórejtvény.

Beküldte **Vadász László és János.**

köz, köz, köz,
köz, köz, köz, köz, Szerda

Betürejtvény.

Beküldte **Berkovits József.**

Teg = Vasárnap = Kol

Elek nagyapó üzeni:

Minden levél egyenesen Elek nagyapó címére: Kisbaczon, u. p. Nagybaczon, Háromszék megye küldendő, s akkor idejében kaptok választ!

Minden unokám olvassa el azt a verset, melyet a szeretet ünnepére irtam az emberi sziv legdrágább kincséről: a Szeretetről, s vésse lelkébe annak minden szavát. E vers minden szava szivemből fakadt, s hiszem erős hittel: megtalálja az utat ártatlan szivetekhez. Szálljon áldás és békesség minden házra a szent estén, ifjodjanak meg az öregek, váljanak gyermekekké e néhány órára: szivből örvendezzenek veletek a gyermek Jézusnak, aki a szeretet igéit hirdeté minden népeknek s kereszthalállal halt meg mi érettünk. Teljék meg szivetek hálával szüleitek s mindazok iránt, akik a kis Jézuska postásaivá lettek, s meghatottan álljak körül a karácsonyfát, örömkönnyet hullatva örvendeznek a ti végtelen nagy boldogságotokon!

Berkovits József. A bizalmas megszólításra magam hatalmaztalak fel, hogyan haragudnám hát, ha kedves Elek nagyapónak szólitasz? Az ellenkezője esnék rosszul. Ami leveled egyéb részét illeti, amint már bizonnyal láttad, kétszer is válaszoltam neked egymásután. Rejtvényeid ott vannak a nyomdában és sorra kerülnek. A pontos cimem állandóan ott van a boriték utolsó oldalán, legalul. – ***Földes László György és Imre.*** Az a pályázat elkerülte az én figyelmemet, mert akkoriban még nem járt nekem a *Cimbora*. Majd kárpótóllak az uj esztendőben más pályázattal. A könyvet megkaptad-e? Értesits erről. Most pedig: ha oly nagyon szereted a Cimborá-t, vége legyen a pályázatokozta haragnak. Aminthogy én azt hiszem, hogy nem is olyan nagyon komoly az a harag. El kell annak mulnia a szeretet ünnepén. Hát csak irj ezután is. Nagy örömem telik szép kerek betüidben. – ***Máthé Sanyika.*** Minden levél s igy a rejtvénymegfejtés is Kisbaczonba küldendő. – ***Demkó Ica.*** Egy kis madár szállt az ablakomra s azt dalolta, hogy ő Szatmárról repült egyenest Kisbaczonba. Csak azért jött, hogy kificseregje-fecsegje: Demkó Ica olvasgatván a Cimbora régi számait, rábukkant az Öreg Cimbora pályázatára, nosza, kapta-fogta a tollat, nem nézte, lejárt-e a pályázat, vagy sem, s szépen, gondosan leirta, hogy minek örült legjobban az életében. Az első szent áldozásnak örült ő legjobban, amikor a kis Jézuska a szivébe jött, hogy a bűntől megtisztitsa. No, kis madárka, szállj vissza azonnal Szatmárra, kopogtass be Öreg Cimbora ablakán, s mondd meg neki, azt üzenem, küldjön egy szep mesés könyvet Demkó Icának, mert igazán szépen irta meg, hogy minek örült legjobban az életében. De, hallod-e, madárka, el ne felejtsd az üzenetemet! -- ***R. Irma. (Az élet kapuján.)*** Szép utravaló, aminőt csak anya adhat gyermekének. Jönni fog. – ***Hartmann Ilona.*** Szép, szép, a „Kedves szerkesztő ur“ megszólitás, de még szebb a „Kedves Elek nagyapó.“ A következő leveledben igy legyen. – ***Antal György.*** Magam is azt hiszem, rég volt a könyvkirakatokban annyi gyermekkönyv, mint az idén. S hozzá: nagy része Erdélyben termett. Csupán a *Cimbora* kiadásában hat könyv jelent meg s mily szép, mily izléses a kiállitása valamennyinek! Petőfi könyvemről tévesen irtam valamelyik unokámnak, hogy 20 leu az ára. Szóval kevesebb: 12 leu. — ***Tatár Ferenc.*** Azt irod: Örömmel irom Elek nagyapónak, hogy a Cimborát nagyon szeretem. Alig várom a vasárnapokat, hogy elolvassam a Cimborát. Én meg azt irom neked: levelednek nemcsak a tartalmával, de szép és kifogástalan megirásával is nagy örömet szereztél nekem. Sokszor részesits e nagy örömben. A megfejtéssel nem késtél le. – ***Balázs Laczi.*** „Végre nekem is sikerült egy rejtvényt megfejteni!“ – igy kiáltasz fel. Bizony, nagy öröm az, mikor hosszas fejtörés után sikerül a munkánk. Magamnak is sokszor volt részem ebben. De most majd meglátod, könnyebb lesz a megfejtés. – ***Szilágyi László.*** Amint látni fogod, nem késtél el. – ***Gróf Bethlen Farkas.*** Egy piránkó hiba csuszott be a rejtvényedbe. Az *összeg* szó első szótagja nem *évszak*, vagyis nem *ősz*, mert az Ősz-t nem irjuk rövid ö-vel. Tudom, miért csuszott e hiba a rejtvényedbe. Azért, mert Erdélyben iróemberek is gyakran hosszu magánhangzót irnak rövid helyett és megforditva, vagyis önkéntelen ugy irják le a magánhangzót, ahogy közönségesen beszédközben használják. Korháznak mondják például a kórházat, pedig a *kor* időt jelent s nem betegséget. A *kór* helyes kifejezője a betegségnek. Hát csak próbálj más rejtvényt. Az első kisérletből látom, hogy sikerülni fog neked. – ***Hutira Dezső.*** A cimbora boritéklapján már ott van, hogy a rejtvénymegfejtések is Kisbaczonba küldendők. Az természetes, hogy a rejtvények megfejtését is közlöm az ujságban, mert ebből is okulnak azok, akik egyik-másik rejtvényt nem tudták megfejteni. A betürejtvényed sorra kerül. – ***Ifj. Bikfalvy Károly.*** Előfizetési hátrálékodat közölte veled a kiadó bácsi. – ***Csőregi Feri.*** No, az igazán nem volt fáradtság, hogy a nevedet kijavitották. Jól mondod: a számrejtvény dupla rejtvény, nemcsak a számoknak megfelelő szavakat kell kitalálni, hanem azután még a betüket is el kell rendezni. De ha aztán sikerült: duplánál is duplább öröm, ugyebár?

Hogy anyám megnyugtathatta
Minden kivánságomat;
S egy pohár víz elolthatta
Minden szomjúságomat;
Midőn gyermektársaimmal
Csigást, kapdást játszottam,
És rövidke lábaimmal
Lepkék után futottam,
Madárfészket keresgéltem,
Egy örömmel mást cseréltem,
Boldog voltam én akkor:
Óh, gyönyörü gyermekkor!

Kisfaludy Sándor.

Közeledik az újesztendő,

kedves unokáim, s ha megszerettétek a ***Cimborát,*** *a ti legjobb barátotokat, maradjatok hívek hozzá az új esztendőben is. Nagyapó és lelkes munkatársai gondoskodnak arról, hogy szívet, lelket nemesítő, gazdagító olvasmányok kincses háza legyen a* ***Cimbora.*** *Ma már minden erdélyi író szent kötelességének vallja, hogy kárpótoljon titeket, akik oly hosszú időn át nélkülöztétek a jó ujságot s a jó könyveket. Olyan ujságot óhajtunk adni nektek a* ***Cimborá****-ban, melyet necsak ti olvassatok gyönyörüséggel és haszonnal, de a szülők is, a tanitók is. Ennek az ujságnak minden sora egy szent célt szolgál:* ***nemesen, emberségesen gondolkozó, müveltmagyarokká nevelni titeket.***

Különös nagy gondom van arra, ***hogy ne csak a már olvasni tudó gyermek és a serdülő ifjuság találja meg ebben az ujságban a neki való olvasmányt, de jusson egy-egy apró mese, versike az olvasni még nem tudó gyermeknek is.*** *Mert szép, oly szép Erdély, amilyen szép nincs e kerek földön, de szegény arra, hogy külön ujságja legyen kisebb és nagyobb gyermekeknek. De ha nem is volna szegény a szép Erdély,* ***ha valaha, most igazán kivánatos, hogy legyen egy közös találkozó helye minden erdélyi gyermeknek, kor-, nem- és felekezeti külömbség nélkül.*** *Ime, ez az ujság egy táborba hozza össze nemcsak az erdélyi gyermekeket, de az erdélyi irókat is.*

Az újesztendőt hosszabb, igen érdekes, igen szép elbeszéléssel nyitom meg: ***Dánielné Lengyel Laura*** *irta, nagyoknak és gyermekeknek e kedves irója. Én magam tovább irom a* ***hires erdélyi magyarok életét,*** *hogy becsülni tanuljátok azokat a nagy embereket, akik életüket hazájuk üdvére, javára szentelék. A most élő jelesebb költők versei mellett, fel-felelevenitem a régi jeles költők verseit is. A tudós apa és érdeklődő fiú tanulságos párbeszédeivel minden számban találkozni fogtok, s* ***Öcsike*** *gondja lesz, hogy »nadselü« gondolataival meg-megkacagtasson.*

Ami szépet és jót összeszedhetek, azt mind nektek ajándékozom, erdélyi gyermekek. Ezért egyebet nem várok tőletek: olvassátok, szeressétek és terjesszétek a ***Cimborát.***

Meleg üdvözlet nektek, szüleiteknek és tanitóitoknak.

Kisbaczon, 1922. dec. havában.

Benedek Elek.

*

A Cimbora *előfizetési ára: negyedévre 40, félévre 80, egész évre 160 leu. Az előfizetés, postautalványon, a kiadó cimére:* ***Szabadsajtó könyvnyomda és lapkiadó részvénytársaság, Szatmár,*** *küldendő, de* ***elfogad a Cimborá-ra előfizetést Erdély minden könyvkereskedője is.***

Mutatványszámot, kivánatra, ingyen küld a kiadóhivatal.